

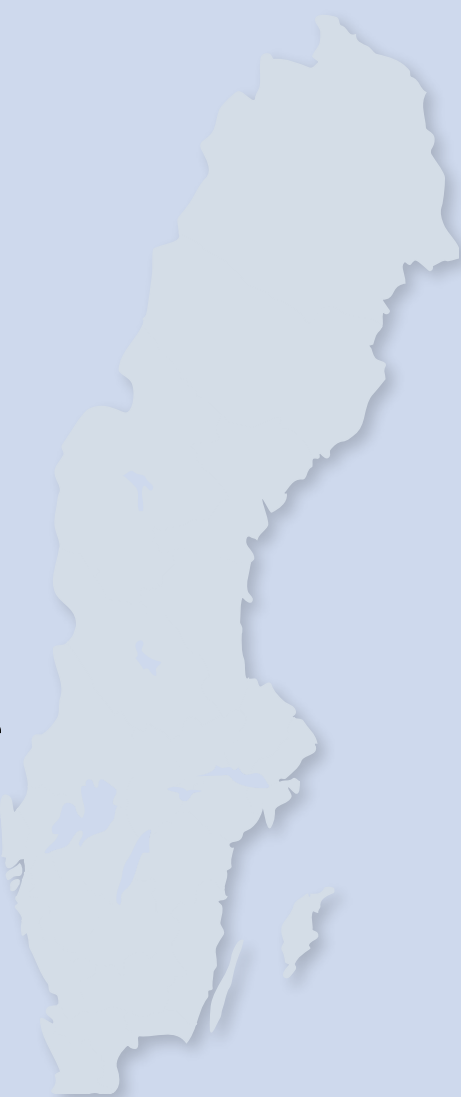
Sveriges ekonomi

Statistiskt perspektiv

SCB

Statistiska centralbyrån

Statistics Sweden

Ur innehållet:

Högsta BNP-tillväxten på fem årsid 3

Första kvartalet 2006 visade en styrka som inte setts sedan år 2000. Såväl hushållens konsumtion, investeringarna som nettoexporten fortsatte att växa. Det största bidraget kom från nettoexporten, som stod för nära hälften av tillväxten.

Tillgångspriserna påverkar den privata konsumtionensid 7

Om hushållen ändrar sitt sparbeteende har det stor betydelse för den privata konsumtionen och för hela ekonomin. Stigande förmögenhetsvärden har länge utgjort en stimulans för hushållens konsumtion.

Vem är egentligen arbetslös?sid 24

Frågan om vem som egentligen är arbetslös kan i ett första skede te sig lätt att besvara, men vid närmare studier så tycks det finnas nästan lika många olika svar på frågan som det finns svarande. Att det är så beror på vilka man väljer att betrakta som arbetslösa och vilket syfte uppgiften ska användas till.

Nummer 2•2006

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Export och import	4
Hushållens konsumtion	6
Tillgångspriser och konsumtion.....	7
Offentlig konsumtion	12
Fasta bruttoinvesteringar	13
Lagerinvesteringar.....	15
SCB:s ledande indikatorer.....	16
Branschutveckling.....	16
Trenden ger en klarare konjunkturbild	17
Sveriges tillväxt i ett EU-perspektiv	19
Avstämning av nationalräkenskaperna	22
Arbetsmarknad	23
Vem är egentligen arbetslös?.....	24
Summary	26

Saltsjöbadskonferensen

om Sveriges ekonomiska statistik hålls i år den 25–26 oktober. Årets tema är Produktivitet och Globalisering. I samband med konferensen presenteras SCB:s Årsskrift om Produktivitet. Konferensen hålls på engelska. Programmet för konferensen finns på sid 25.

www.scb.se/saltsjobaden

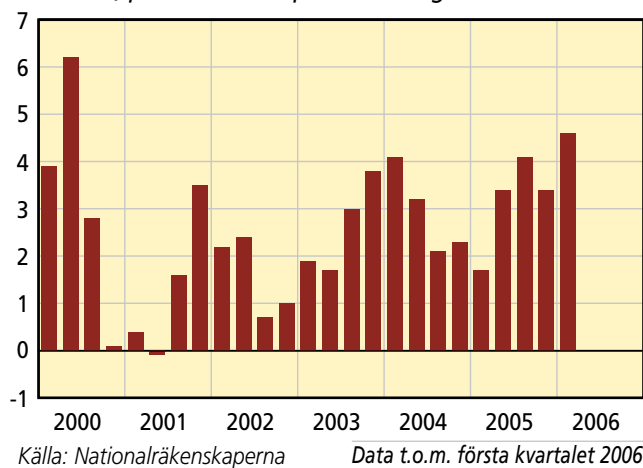
Sammanfattning

Högsta BNP-tillväxten på fem år

BNP-ökningen för första kvartalet 2006 var den högsta sedan år 2000. Såväl hushållens konsumtion, investeringarna som nettoexporten fortsatte att växa. Det största bidraget kom denna gång från nettoexporten, som stod för nära hälften av BNP-tillväxten under kvartalet. Investeringarna visade också förnyad kraft och maskininvesteringarna var den främsta drivkraften. Hushållens konsumtion steg inte lika mycket som tidigare. Sysselsättningen fortsatte att öka under årets första månader.

Bruttonationalprodukten

Förändring från föregående kvartal, uppräknat till årstakt, procent. Fasta priser. Säsongsrensade värden

Under första kvartalet 2006 fortsatte exporten, och då framför allt exporten av tjänster, att växa. Exportökningen var betydligt större än importökningen och nettoexporten gav ett bidrag om 2,6 procentenheter av den faktiska BNP-ökningen på 5,6 procent jämfört med motsvarande kvartal 2005. Exporten av varor och tjänster motsvarade under första kvartalet 52 procent av BNP, vilket är mer än något tidigare kvartal. Även importens andel av BNP har stigit. En betydande del av överskottet i tjänstehandeln består av merchanting, men även övriga tjänster expanderar. Även exporten av varor ökar, då främst läkemedel och telekomvaror.

Hushållens konsumtion ökade stabilt under första kvartalet. Tillväxten var 2,8 procent och bidraget till den totala BNP-tillväxten blev 1,4 procentenheter. Det är framför allt efterfrågan på audio/video, datautrustning, finansiella tjänster samt husvagnar och båtar som ökar. Utlänningars konsumtion i Sverige ökade med 20 procent under första kvartalet vilket är betydligt mer än tidigare. Detta ger en positiv effekt på t ex detaljhandeln och hotell- och restaurangbranschen, men har ingen påverkan på de svenska hushållens konsumtion då utländska besökares inköp i Sverige i nationalräkenskaperna visar sig som export av varor eller tjänster. Den starka efterfrågan på bygginvesteringar ger också utslag i byggvaruhandeln, då många hushåll väljer att renovera och

bygga om sitt hem. Dessa utgifter ingår inte heller i hushållens konsumtion då de avser investeringar.

Den offentliga konsumtionen fortsatte att öka under början av året. Utvecklingen med en ökad konsumtion i primärkommuner och landsting fortsätter, medan den statliga konsumtionen fortsätter att falla som en följd av bland annat neddragningar i försvaret.

Investeringarna steg under första kvartalet, vilket visar på en optimism bland företagen. Det är framför allt maskininvesteringarna som ökar medan bygginvesteringarna visar en något svagare utveckling. Enligt den senaste investeringsenkäten finns det en fortsatt optimism bland företagen vad gäller framtida investeringar under året.

Näringslivets förädlingsvärde ökade med 1,5 procent säsongsrensat under första kvartalet, vilket var en fördubbling jämfört med föregående kvartal.

Hushållens sparbeteende har en stor betydelse på den privata konsumtionen och för hela ekonomin. Hur påverkas då hushållens konsumtionsbeteende av hur sparatet ser ut?

I en fördjupningsartikel studeras några av drivkrafterna bakom hushållens beteende vad gäller sparande och konsumtion. Dels görs en genomgång av hushållens val av reall respektive finansiellt sparande, dels har en studie genomförts för att uppskatta effekterna på den privata konsumtionen av förändrade tillgångspriser på bostäder och aktier.

Arbetslösheten är ett begrepp där de många olika definitioner som finns kan verka förvirrande för allmänheten. I en artikel i arbetsmarknadsavsnittet görs därför en genomgång av de många begrepp som florerar och de olika användningsområden de har.

Sverige är en liten öppen ekonomi i Europa. Vid en jämförelse med andra mindre länder kan konstateras att den svenska ekonomin på flera sätt lyckats anpassa sig till de nya förutsättningar som ges på en global marknad.

I en metodinriktad artikel behandlas den kortperiodiska ekonomiska statistiken. Denna redovisas oftast som tidsserier, med fokus på förändringar under sista månaden/kvartalet. Statistiken kan ibland verka förvirrande beroende på de olika förändringsmått som används. Detta kan leda till att statistiken blir svårtolkad. Genom att presentera statistiken mera enhetligt och fokusera på ett begränsat antal förändringsmått, där trendcykelskattningen är en viktig del, kan statistiken göras lättare att tolka och analysera.

Export och import

Stark ökning av utrikeshandeln

Exporten av varor och tjänster fortsatte mycket starkt uppåt under första kvartalet i år. Exportnettot var det största någonsin för ett kvartal och tjänsteexporten ökade snabbare än exporten av varor. Även totala importen steg kraftigt mått över fyra kvartal, men ökningstakten var något lägre än för exporten. Jämfört med föregående kvartal var importen i stort sett oförändrad. En betydande del av överskottet i tjänstehandeln består av merchanting. Även övriga tjänster expanderar och tjänsteexportens ökning under senare år kan till större delen förklaras av andra faktorer än merchanting.

Exportvolymen för varor och tjänster var under första kvartalet 2006 hela 13,5 procent högre än motsvarande kvartal 2005, den högsta ökningen för något enskilt kvartal sedan fjärde kvartalet 1997. Importökningen var 9,5 procent, den största ökningen sedan tredje kvartalet 2000. Förändringen från föregående kvartal, baserad på säsongrensade värden, var 2,1 respektive -0,1 procent.

Exportnettot för Sverige, uttryckt som bidrag till BNP-förändringen, var för första kvartalet 2006 större än för föregående kvartal, och även högre än för helåret 2005. Bidraget blev 2,6 procentenheter av den faktiska ökningen på 5,6 procent jämfört med motsvarande kvartal 2005.

Exporten av varor och tjänster motsvarade under första kvartalet nästan 52 procent av BNP, vilket är mer än för något tidigare kvartal. Importen av varor och tjänster motsvarade drygt 42 procent av BNP, den näst största andelen genom tiderna. Utrikeshandeln allt större betydelse är ett av flera tecken på den alltmer ökande globaliseringen av den svenska ekonomin.

Vissa revideringar har genomförts för 2005. Exportnettot har, på grund av att ny information om utrikeshandeln har blivit tillgänglig, sänkts med 0,9 miljarder kronor för kvartal 1 respektive 2, höjts med 1,2 miljarder för tredje kvartalet samt höjts med drygt 2 miljarder kronor för fjärde kvartalet. För helåret 2005 innebär detta att exportnettots bidrag till BNP-förändringen ökade med 0,2 procentenheter.

Export och import av varor och tjänster

	Första kvartalet 2006		
	Miljarder kronor, löpande priser	Procentuell förändring, volym jämfört med kv 4/2005 (säsongrensade värden ¹)	Jämfört med kv 1/2005 (faktiska värden)
Export			
Varor och tjänster	351,5	2,1	13,5
Varor	269,4	2,1	12,0
Tjänster	82,1	2,4	18,6
Import			
Varor och tjänster	288,1	-0,1	9,5
Varor	220,6	0,2	8,5
Tjänster	67,6	3,2	12,7

Källa: Nationalräkenskaperna

Merchanting viktigt för tjänstenettot

Exporten av tjänster utgörs till väsentlig del av merchanting², d.v.s. svenska företags marginal på försäljning av varor som inte passerat svensk gräns. Merchantingen utgjorde första kvartalet i år 10,4 miljarder kronor, vilket ska jämföras med det totala överskottet i tjänstehandeln som var 14,6 miljarder kronor.

Merchantingens betydelse för tjänstenettot

Miljarder kronor, löpande priser

År	Kvartal	Export av tjänster	Import av tjänster	Tjänstenetto totalt	Merchanting	Tjänstenetto, exkl. merchanting
2003	1	56,3	55,7	0,6	5,3	-4,7
	2	62,1	57,5	4,6	5,3	-0,7
	3	62,2	59,8	2,4	4,7	-2,3
	4	67,1	62,7	4,4	6,5	-2,1
2004	1	61,9	55,2	6,7	8,0	-1,3
	2	69,9	60,8	9,1	7,3	1,8
	3	73,4	60,5	12,9	7,6	5,3
	4	77,2	67,5	9,6	8,5	1,1
2005	1	67,5	57,9	9,6	7,7	1,9
	2	78,3	64,4	13,9	7,5	6,4
	3	85,0	68,3	16,7	10,3	6,4
	4	94,2	74,8	19,4	11,1	8,3
2006	1	82,1	67,6	14,6	10,4	4,2

Källa: Nationalräkenskaperna

Merchantingen har ökat över tiden och den står för en avsevärd del av tjänstenettot. Dess andel av tjänsteexporten har däremot inte ökat så mycket. Även övrig tjänsteexport har ökat i snabb takt. Tjänstenettots förbättring under de senaste åren beror således till stor del på andra faktorer än på den ökande merchantingen.

Starkt ökad läkemedelsexport

Varuexporten steg under första kvartalet på bred front. Enligt för närvarande tillgängliga uppgifter för utrikeshandelsstatistikens exportvolymindex var ökningen drygt 13 procent

1 De säsongrensade förändringstalen i tabellen bör tolkas med viss försiktighet. Att förändringstalen från föregående kvartal för importen i tabellen är inkonsistenta med varandra beror på att så kallad direkt säsongrensning tillämpats. Den innebär att varje tidsserie har rensats separat, vilket i vissa fall kan innebära att förändringen för totalen visar en annan utveckling än vad utvecklingen för varje komponent för sig antyder.

2 För en utförlig förklaring av begreppet merchanting, se Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv för fjärde kvartalet 2004.

jämfört med första kvartalet 2005. Volymökningen skiljer sig något från den som redovisas i nationalräkenskaperna på grund av olika definitioner av vara/tjänst m.m. De flesta varuområden uppvisar rejäla ökningar. I topp låg läkemedelsexporten, som utgör mellan 5 och 6 procent av totala varuexporten och som nu åter verkat ha fått upp farten, med nästan 29 procent och elektrovaror och telekomvaror med drygt 27 procent. Undantag från den gynnsamma bilden var främst järnmalm, järn och stål samt pappersmassa med en minskning på mellan 1 och 2 procent.

Importen steg 9 procent i volym. Läkemedelsimporten ökade 16 procent, medan råoljan gick upp 17 procent. Verksstadvarorna ökade närmare 12 procent, medan däremot importen av järn och stål samt andra mineralvaror minskade med omkring 5 procent.

Exporten till Asien återhämtar sig

För utrikeshandeln fördelad på länder föreligger bara uppgifter i löpande priser, som påverkas av prisförändringar och ändrade valutakurser. Exporten steg rejält för de flesta länderområdena. Asienexporten tog åter rejäl fart och första kvartalet 2006 uppvisar höga eller mycket höga ökningstal för de länder i Asien där det under 2005 gick förhållandevis trögt för svenska exportörer. Exporten till EU och även övriga Europa ökade ungefär i samma takt som totala exporten. Norge, Danmark och Finland ökade samtliga klart mera än genomsnittet. Ökningstakten till USA var något långsammare än totalen.

Importen från Ryssland ökade mycket kraftigt med 149 procent, beroende på de stigande oljepriserna. Vidare gick importen upp måttligt från Asien, beroende främst på en nedgång i importen ifrån Mellanöstern.

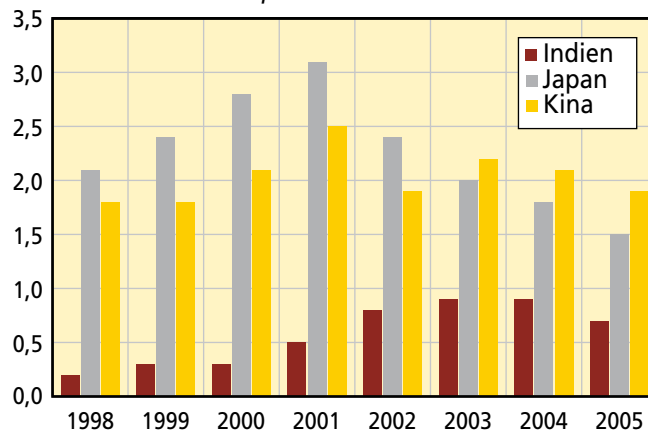
Kinas betydelse som exportmarknad liten

I förra utgåvan av Sveriges ekonomi konstaterades att den svenska exporten till vissa stora länder i Asien, såsom Kina, Indien och Japan, inte hade utvecklats särskilt gynnsamt under 2005. Exporten till dessa länder avvek markant från den allmänna bilden av hur exportmarknaderna hade utvecklats, med en total ökning av exporten i löpande priser på omkring 7 procent jämfört med 2004. Till Asien totalt ökade exporten med 2 procent, medan den till Kina minskade 1 procent och till Indien med hela 16 procent. Även om siffrorna för första kvartalet i år tyder på en kraftig uppgång av exporten till i första hand Indien, men även Kina och Japan, kan det vara av intresse att titta på exporten till dessa länder ett något längre tidsperspektiv. Vi bör dock ha i åminnelse att varuexporten till dessa länder är jämförelsevis tämligen blygsam. Den utgör endast mellan 4 och 5 procent av totala exporten. Exporten till Danmark är mer än 50 procent högre än för de tre länderna sammantaget.

Av diagrammet framgår hur exporten till de tre ovan nämnda länderna har utvecklats över tiden, som andel av den totala svenska exporten.

Export av varor från Sverige till Kina, Indien och Japan

Procent av total export

Källa: Utrikeshandelsstatistiken

Data t.o.m. 2005

Exporten till dessa tre länder var som störst under 2001, då den utgjorde 6,1 procent av totalexporten. Indien nådde dock höjdpunkten som svensk exportmarknad så sent som 2004. Tänkbara förklaringar till den svaga utvecklingen skulle kunna vara dels utflyttning av tillverkningsverksamhet till respektive länder eller till andra länder i regionen, men också att svenska företag av andra skäl har tappat marknadsandelar i respektive länder.

Det kan då vara av intresse att titta på hur importstrukturen har förändrats för Kina under den aktuella tidsperioden. Nedanstående tabell är baserad på Kinas utrikeshandelsstatistik.

Kinas import, fördelad på avsändarländer

Procentuell andel av total import. USD i löpande priser

År	Afrika	Asien	Europa	Sverige	Latin-amerika	Nord-amerika	Oceanien
1995	1,1	59,1	21,1	0,8	2,2	14,2	2,3
2000	2,5	62,8	18,1	1,2	2,4	11,6	2,6
2005	3,2	66,9	14,6	0,5	4,0	8,5	2,7

Källa: Ecwin

Det är framför allt närområdena i Asien och Oceanien samt råvaruexporterande länder, inte minst av oljeprodukter, i Afrika och Latinamerika som ökat sin andel av den kinesiska importen. Sveriges andel av den kinesiska importen var som störst 1998 med 1,5 procent och har sedan dess minskat betydligt mer än vad som är fallet för den totala importen från europeiska länder. Tillgänglig statistik för Indien uppvisar ett liknande mönster med minskande marknadsandelar för Sverige.

Kontaktperson: Leif Munters, 08-506 945 09

Hushållens konsumtion

Stabil konsumtionstillväxt

Hushållens konsumtion ökade med 2,8 procent under första kvartalet. Efterfrågan var stark framför allt vad gäller audio/video och datautrustning, finansiella tjänster samt husvagnar och båtar. Bilinköpen visade dock endast en svag ökning, liksom biobesök, böcker och tidningar. Utländska besökares konsumtion i Sverige fortsatte att öka även under första kvartalet.

Hushållens konsumtion utvecklades stabilt, med 2,8 procent, under första kvartalet, men bidraget till den totala efterfrågetillväxten var ändå lägre än vanligt. Konsumtionen bidrog med 1,4 procentenheter enligt det traditionella sättet¹ att beräkna efterfrågekomponenternas bidrag till BNP-tillväxten (5,6 procents ökning, faktiska värden under första kvartalet).

Utvecklingen varierade kraftigt mellan olika typer av varor och tjänster. De tunga posterna, livsmedel, boende och energi uppvisade måttliga ökningstal (mellan 1 och 3,5 %) medan volymutvecklingen inom audio, TV och data var mycket stark. För TV, kameror och PC-utrustning var försäljningsvolymen drygt 40 procent högre första kvartalet i år jämfört med motsvarande kvartal ett år tidigare. Starka ökningstal noterades även för finansiella tjänster (+10 %), husvagnar och båtar (+14 %) samt för kläder och skor (+5 %). De finansiella tjänsterna utgörs till stor del av s.k. FISIM, dvs. den del av bankernas räntenetto som räknas som den tjänst bankerna utför. Volymökningen av FISIM beror på att hushållens transaktioner på kapitalmarknaden leder till högre inlånings- och lånestockar värderade till fasta priser.

Hushållens bilinköp visade en svag ökning, men med en tydlig skillnad mellan nya och begagnade bilar. De nya ökade med 3 procent, de begagnade minskade med 2 procent. Det kan också noteras att hushållens utgifter för kollektivtrafik steg med drygt 3 procent under första kvartalet efter en period med minskat kollektivresande. Utgifterna för biobesök, tidningar, böcker och spel minskade under kvartalet.

Utländska besökares konsumtion i Sverige ökar med svagare växelkurs

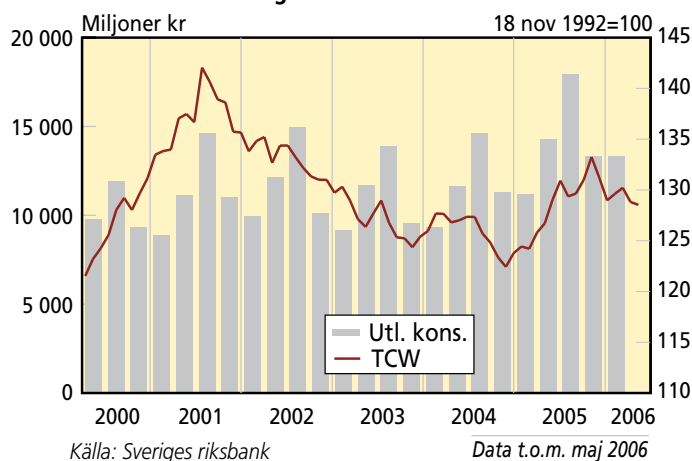
I ett tidigare nummer av *Sveriges ekonomi - statistiskt perspektiv* nr 4 2005 har en analys gjorts av vissa poster som betyder mycket för beräkningen av de svenska hushållens totalkonsumtion., nämligen "svenska hushålls konsumtion i utlandet" respektive "utländska besökares konsumtion i Sverige". Underlaget för beräkningarna är den så kallade tjänstehandelsstatistiken, vilken bland annat bygger på de valutaväxlingar som görs från svenska kronor till utländsk valuta och vice versa i banker, växlingskontor och via kontokort.

Förutom växling av sedlar registreras betalning via kontokort per land. Detta kompletteras också med en enkät till ett urval av företag. De tillväxlade beloppen kan i princip användas till vad som helst. I nationalräkenskaperna förutsätts att växlingen från utländsk valuta till svenska kronor i sin helhet avser utlänningars köp av svenska konsumtionsvaror och tjänster. Därför reduceras den primärt beräknade konsumtionen med utländska besökares konsumtion i Sverige för att få fram de svenska hushållens totala konsumtion. Valutaväxlingen från svenska kronor till utländsk valuta delas upp enligt schablon för att rensa bort företagets utgifter (för tjänsteresor m.m.).

En jämförelse mellan valutaväxlingen från utländsk valuta till svenska kronor och kronans utveckling visar på en viss samvariation. Detta är naturligt eftersom utlänningars konsumtion i Sverige blir billigare när kronan försvagas och dyrare när kronan stärks. Sambandet gäller kortsiktigt, dvs. där växelkursvariationerna inte fått märkbart genomslag på inflationen. Det bör också nämnas att det finns ett tydligt säsongsmönster i valutaväxlingarna. Ökningar sker under sommarmånaderna till följd av ökad turism.

I diagrammet nedan har "besökares konsumtion i Sverige" jämförts med TCW-index under perioden 2000–2006. I och med att kronan började försvagas i början av 2005 har nivån på valutaväxlingarna ökat samtidigt som säsongsmönstret bibehållits. Förklaringarna till vad som förefaller vara en trendmässig ökning av valutaväxlingarna kan dock inte ges i statistiken. Bland tänkbara orsaker kan nämnas en ökad utländsk turism, fler tjänsteresor i Sverige, ökad gränshandel, ökad internethandel och ökad integration i Öresundsregionen.

Valutaväxlingar avseende utländska besökares konsumtion i Sverige samt TCW-index

¹ I tidigare kvartalsrapporter har visats ett alternativt sätt att beräkna bidragen till BNP genom att rensa för importinnehållet i konsumtion och investeringar.

Hushållens konsumtion första kvartalet 2006

	Andel av hushållens konsumtion, %	Volym- förändring i jmf med kv 1/05, %	Bidrag till hushållens kon- sumtionsök- ning, %
Boende	27,8	0,8	0,23
Livsmedel och alkoholfria drycker	12,4	3,5	0,41
Transporter	11,1	1,5	0,17
Fritid, rekreation och kultur	13,0	6,7	0,73
Audio,- foto- och datautrustn.	..	27,2	..
Charterresor	..	17,9	..
Övriga varor och tjänster	9,8	5,3	0,48
Kläder och skor	5,5	4,8	0,24
Möbler m.m.	5,5	13,1	0,60
Hushållstextilier	..	20,7	..
Restauranger, hotell	4,6	3,3	0,15
Post och telekommunikationer	4,0	3,1	0,10
Alkoholhaltiga drycker och tobak	3,3	-1,6	-0,05
Hälsa- och sjukvård	2,5	6,8	0,17
Utbildning	0,6	1,4	0,00
Konsumtion utomlands	4,1	6,3	0,26
Besökarens kons. i Sverige	-4,4	-20,0	-0,72
Total konsumtionsökning			2,8

Källa: Nationalräkenskaperna

Hushållens ombyggnader räknas som investeringar i nationalräkenskaperna

Jämfört med ökningen av detaljhandelns försäljning kan hushållens konsumtionsökning framstå som svag. Detaljhandelsstatistiken, som mäter utvecklingen i detaljhandeln exklusive bilhandeln hade i mars en 12-månadersutveckling i fasta priser som kalenderkorrigerat var 7,4 procent. Dagligvaruhandel hade en volymökning på drygt 5 procent, medan sällanköpsvarorna steg ungefär dubbelt så mycket. Att jämföra detaljhandelns omsättningsstatistik med hushållens konsumtion i nationalräkenskaperna är dock svårt, då omsättningsstatistiken bara utgör cirka en tredjedel av hushållens konsumtion. Den kan däremot vara en indikator över konsumtionsutvecklingen, men det bör beaktas att detalj-

handelsförsäljningen avser den samlade konsumtionen av varor från såväl hushåll, företag samt utländska besökare. Dessa faktorer tas hänsyn till i nationalräkenskaperna, vilket är en orsak till att siffrorna skiljer sig åt.

I *Sveriges ekonomi - statistiskt perspektiv* för andra och tredje kvartalet 2005 görs en detaljerad genomgång av sambandet mellan omsättningsstatistiken och hushållens konsumtion. Hushållens konsumtion är ett betydligt bredare begrepp än detaljhandeln, där andra viktiga delar som bostadsutgifterna samt tjänster inom hälso- och sjukvård, finansiella tjänster och bilrelaterade kostnader väger tungt. Andra skillnader mellan dessa mått avser kalenderkorrigering, som inte görs i nationalräkenskaperna men väl i detaljhandelsindex, samt olika val av basår vid fastprisberäkningar.

När det gäller hushållens konsumtion av boende betraktas hushållen, även de som bor i egna småhus, som hyresgäster. Kostnaden för boendet¹ består då främst av en hyra, medan de ombyggnader/renoveringar och liknande som görs är att hänföra till förbrukning inom näringslivet eller till bygginvesteringar. Den konsumtion av byggrelaterade produkter som görs i detaljhandeln räknas därför alltid definitionsmässigt som investeringar i nationalräkenskaperna, även om det är en privatperson som utför den. Detta är också en förklaring till skillnaden mellan detaljhandelns försäljning och hushållens konsumtion.

Kontaktpersoner: Monica Nelson Edberg, 08-506 945 66 och Bo Bergman, 08-506 945 42

¹ Bostadsposten förklaras i *Sveriges ekonomi - statistiskt perspektiv* för första kvartalet 2005.

Tillgångspriser och konsumtion

Huspriserna har störst effekt på hushållens konsumtion

Om hushållen ändrar sitt sparbeteende har det stor betydelse för den privata konsumtionen och för hela ekonomin. Stigande förmögenhetsvärden har länge utgjort en stimulans för hushållens konsumtion och därför är det en faktor som Riksbanken beaktar allt mer. Risker är liten för kraftiga konsumtionsras om förmögenhetsvärden skulle falla, men beräkningar visar att hushållens känslighet är större för nedgång i huspriserna än för sjunkande aktiekurser.

Hushållens val mellan konsumtion och sparande har stor betydelse för den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen på kort sikt, eftersom den privata konsumtionen utgör en så stor del av den totala efterfrågan i ekonomin

(nästan 50 % av BNP). Hushållen konsumerar visserligen regelmässigt drygt 90 procent av sina disponibla inkomster, men svängningar i sparandet kan ändå förklara en stor del av BNP-tillväxten enskilda år. Exempelvis steg hushållens sparkvot från 3 till 8 procent av de disponibla inkomsterna mellan åren 2000 och 2001. Det motsvarar ett bortfall av konsumtionsefterfrågan på 5 procentenheter. Sparökningen bidrog därmed till att dra ned BNP-tillväxten 2001 med cirka 1,5 procentenheter¹.

¹ Hänsyn har därvid tagits till såväl den privata konsumtionens direkta import som den indirekta via insatsvarorna, se *Sveriges ekonomi - statistiskt perspektiv*, tredje kvartalet 2005.

Mot denna bakgrund är det intressant att analysera vilka drivkrafter som finns bakom förändringar i hushållens sparande. Enligt traditionell sparteori handlar det dels om olika motiv för att spara kortsiktigt (få inflationssäker avkastning, ha ett buffertsparande mm), dels om att mera långsiktigt utjämna konsumtionen över livsrytmen. I en analys av hela hushållssektorns sparande kommer därmed de demografiska förhållandena att ha stor betydelse för vilken "normal" nivå som sparkvoten bör ha vid olika tidpunkter¹.

I denna artikel är syftet att diskutera såväl hushållssparandets kortsiktiga bestämningsfaktorer som att redovisa en långsiktig empirisk analys. För det första belyses hushållens sparande när det gäller valet mellan reallt och finansiellt sparande utifrån en genomgång av historiska data. För det andra redovisas utvecklingen av hushållens samlade tillgångsvärden och skuldsättning. För det tredje används en ekonometrisk ansats för att uppskatta potentiella effekter på den privata konsumtionen av förändrade tillgångspriser på bostäder och aktier.

Systemskiftet 1990 medförde en "sparchock" för samhällsekonomin

En tillbakablick i historien visar att hushållens sparande är mycket känsligt för grundläggande institutionella förändringar i skattevillkor och real avkastning för olika sparformer.

Vid början av 1990-talet genomfördes en fundamental förändring av den ekonomiska politiken i Sverige. Huvudsyftet var att varaktigt få ned inflationstakten i likhet med vad Sveriges främsta konkurrentländer hade åstadkommit redan tidigare. Redan denna förändring blev avgörande för valet mellan att spara reallt eller finansiellt; vid den höga inflation som rådde vid denna tidpunkt var det lönsamt att spara i realla tillgångar och låta inflationen "amortera" ned skulderna.

Under 1970- och 1980-talet gjorde nämligen kombinationen av höga marginalskatter, förmånliga avdragsregler för skuldräntor och hög inflation att den realla låneräntan efter skatt var negativ. Vid 1980-talets början var den nominella låneräntan för bostadslån ungefär 14 procent. Den realla låneräntan efter skatt var minus 7 procent! Kreditmarknadsavregleringen 1985 medförde dessutom att det blev mera fritt att låna än tidigare. Hushållens skuldsättning ökade, det finansiella sparandet minskade till minustal, konsumtionen växte mycket kraftigt och fastighetspriserna steg under det glada slutet av 1980-talet.

Glädjen blev dock kortvarig. Skattereformen 1990–1991 med begränsning av avdragsrätten för räntor och inflationsnedgången innebar en ränteshock för hushållen som inte tidigare skådats i modern tid; realräntan efter skatt steg till plus 7 procent 1991. Under hösten 1992 steg lånekostnaderna ännu högre samtidigt som bostadspriserna föll och krisen blommade ut för fullt i den svenska ekonomin.

Effekten blev en sparchock för den svenska ekonomin som förvärrade den allmänna krisen. För det första steg sparkvo-

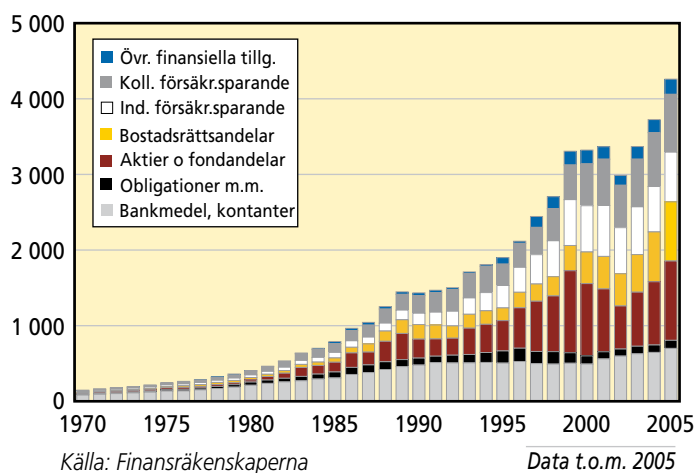
ten cirka 12 procentenheter från 1989 till 1992 motsvarande ett konsumtionsbortfall på cirka 100 miljarder kr i dåtidens penningvärde. Sparchocken bidrog verksamt till att både konsumtionen och BNP minskade under dessa år.

För det andra skedde en övergång från reallt till finansiellt sparande. Det reala sparandet, som legat på en relativt hög nivå under 1970–1980-talet, sjönk till ungefär noll i och med att bostadsbyggandet rasade ihop under första delen av 1990-talet². Det finansiella sparandet steg mycket kraftigt; dels som en följd av att realavkastningen på finansiella tillgångar ökat, dels genom att hushållen drog ned sin skuldsättningsgrad.

Hushållens finansiella tillgångar allt större

Till följd av de ändrade betingelserna har hushållens finansiella tillgångar vuxit påtagligt sedan början av 1990-talet. Det är framför allt aktierelaterade finansiella tillgångar som ökat i betydelse; dvs börsaktier, fondandelar och även försäkrings-sparande. Däremot har kontanter och bankmedel av naturliga skäl tappat i relativ betydelse. År 1970 utgjorde de inemot 60 procent av hushållens totala tillgångar. Idag utgör de bara 16 procent. Aktier och fondandelar, som började växa i och med skattesubventionerna vid början av 1980-talet svarar idag för cirka 25 procent av de finansiella tillgångarna. År 1999 var andelen ännu högre, cirka 33 procent.

Hushållens finansiella tillgångar 1970–2005
Miljarder kronor

Stigande skuldsättning, men fortsatt god soliditet och fallande skuldtjänstgrad

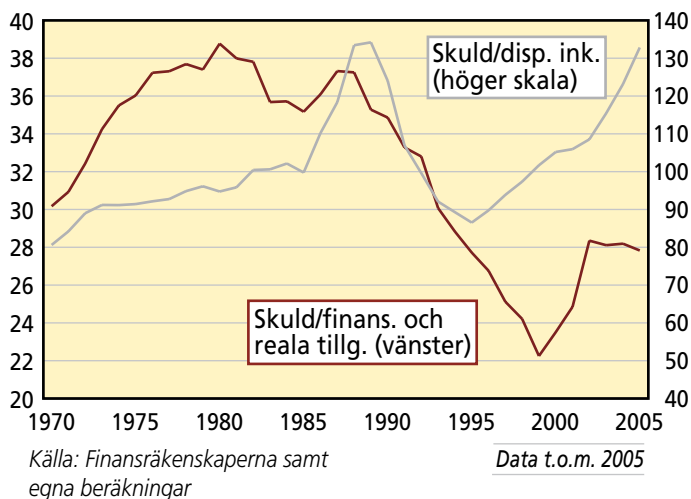
1990-talets systemskifte ledde till en minskning av hushållens skuldsättning. Skuldernas andel av de disponibla inkomsterna steg successivt under 1970- och 1980-talen

1 Om andelen yngre hushåll med stora konsumtionsbehov i samband med familjebildning och bosättning är hög relativt sett, tenderar detta att dra ned sparkvoten i ett land. Dessa yngre hushåll har ju stor skuldsättning och negativt sparande. Om andelen hushåll i "gyllene medelåldern" är hög tenderar detta att dra upp sparkvoten, eftersom de befinner sig i en fas av livsrytmen då sparandet är positivt; skuldsättningen sjunker och både realla och finansiella tillgångar är relativt höga.

2 Grovt sett bostadsinvesteringar minus kapitalförslitning i bostadsbeståndet. Negativt reallt sparande innebär att nyinvesteringarna i bostäder är lägre än kapitalförslitningen, d.v.s. bostadskapitalstocken sjunker.

till 135 procent 1989 för att sedan falla kraftigt. Återhämtningen i den svenska ekonomin från mitten av 1990-talet med fallande räntor samt stigande hushållsinkomster och fastighetspriser har åter lett till en kraftig skuldökning. Skuld/inkomstandelen är därför åter uppe på nästan lika höga tal som vid slutet av 1980-talet.

Skuldernas andel av disponibla inkomster och bruttoförmögenhet Procent

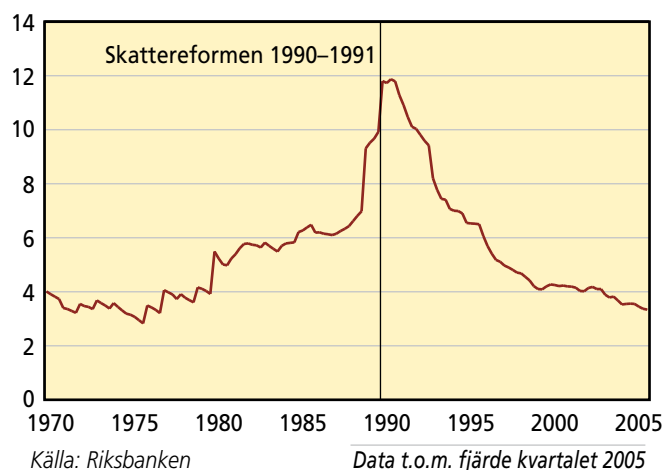

Kan historien upprepa sig från början av 1990-talet med en kraftig skuldeddragning som ger smittoeffekter på hela den svenska ekonomin? Svaret är nej av flera skäl. För det första kan det inte bli frågan om samma drastiska förändringar av sparvillkoren som omkring 1990 då avdragsrätten för räntor blev mycket mindre förmånliga. Det som möjligen skulle komma i närheten är om avdragsrätten för räntor skulle dras ned från 30 procent till 20 procent, något som skulle vara logiskt vid en sänkning av kapitalbeskattningen. Sådana förslag har framförts men kan inte sägas vara på den politiska agendan idag.

För det andra är hushållens soliditet fortsatt relativt god. Skuldkvoten, dvs skuldernas andel av finansiella och reala fastighetstillgångar, föll tillbaka under hela 1990-talet. Det betyder att skuldökningen var långsammare än ökningen av fastighetspriser och börskurser. Sammantaget är också hushållens räntekvot, fortfarande kvar på samma låga nivå som år 2000, trots den kraftiga skuldökningen de senaste åren, se diagram¹.

Hushållens räntekvot

Ränteutgifter i procent av disponibel inkomst

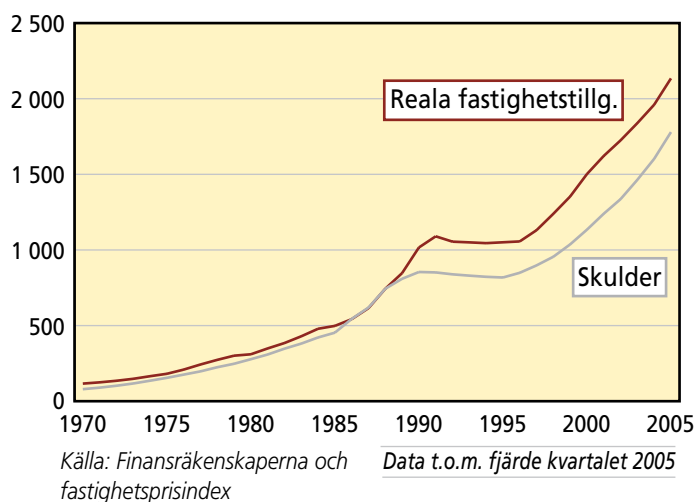

För det tredje är också såväl skulder som förmögenheter och inkomster ojämnt fördelade. De resursstarka hushållen med god betalningsförmåga har också de största skulderna. Mot denna bakgrund räknar Riksbanken i sin senaste stabilitetsrapport² med att hushållens finansiella situation generellt sett är fortsatt god och inte riskerar att leda till finansiella obalanser i samhällsekonomin de närmaste åren.

Förmögenhetens fördelning varierar över livscykeln

I den konsumtionsteori som utgår från livscykelhypotesen spelar hushållens förmögenhetsutveckling en central roll. Enligt teorin utjämnar hushållen sin konsumtion över livscykeln, vilket sker genom att man lånar respektive sparar i olika skeden i livet. Hushållens förväntade inkomster, osäkerheten beträffande denna inkomst (t ex på grund av risken för arbetslöshet), möjlighet till belåning, ränte- och förmögenhetsutveckling är avgörande variabler som kan förklara hushållens konsumtionsbeteende. En förmögenhetsökning kan påverka konsumtionen idag trots att den inte realiserats, genom att hushållen sparar mindre eller ökar sin skuldsättning.

Hushållens skulder och reala fastighetstillgångar Miljarder kronor

Hushållens upplåning består i hög grad av bostadslån och hushållens skuldsättning har därför historiskt följt de reala

¹ Se Riksbanken, *Finansiell stabilitet*, maj 2006, sid 34.

² Riksbanken, *Finansiell stabilitet*, 2006:1, juni 2006.

fastighetstillgångarna väl. Den snabba förmögenhetsökningen i både finansiella och reala tillgångar under de senaste tio åren torde ha varit en faktor som bidragit till ökad privat konsumtion. I aggregerade analyser av hela hushållssektorn spelar dock befolkningssammansättningen också en viktig roll. Som nämnts tidigare är skuldsättningsgraden liksom konsumtionsbenägenheten hög för yngre hushåll i samband med familjebildningen. Reala tillgångar väger betydligt tyngre i yngre hushålls och individers förmögenhetsportfölj och dessa hushåll har också en hög konsumtionsbenägenhet och negativt sparande.

Medelålders och äldre hushåll har därmed en större andel av sin förmögenhet placerad i aktier, fondandelar och andra aktierelaterade finansiella tillgångar än de yngre hushållen, samtidigt som konsumtionsbenägenheten är lägre. Mot den bakgrunden finns det skäl att räkna med att den totala privata konsumtionen kan vara känsligare för förmögenhetsutvecklingen för fastigheter än för aktier och fondandelar. Allmänt sett är förmögenheten också mycket ojämnt fördelad bland hushåll och individer, betydligt ojämnare än fördelningen av inkomsterna¹. Detta talar för att effekten på konsumtionen är relativt begränsad.

Hushållens är känsliga för fallande aktiekurser och fastighetspriser

I sin finansiella stabilitetsrapport betonar Riksbanken att skulder och huspriser på sikt inte kan fortsätta att öka med 10 procent om året framöver. Riksbanken pekar också på risken att konjunkturen utvecklas svagare än väntat och att det då kan uppstå en situation där hushållen anser sig överbelånade och därför börjar amortera ned sina skulder. Ökat finansiellt sparande medför då minskad konsumtionsefterfrågan vilket kan försvaga konjunkturen ytterligare.

För att få ett underlag för bedömningar av hur känsliga hushållen skulle kunna vara för en nedåtgående spiral av konjunkturedgång, fallande börskurser och fastighetspriser har Lennart Berg vid Uppsala universitet gjort en ekonometrisk tidsserieanalys² av sambanden mellan tillgångspriser och privat konsumtion.

Frågeställningarna i Lennart Bergs studie är följande. Påverkar reala prisförändringar på småhus och aktier hushållens konsumtionsutgifter och i så fall i vilken omfattning? Är detta samband stabilt över tiden?

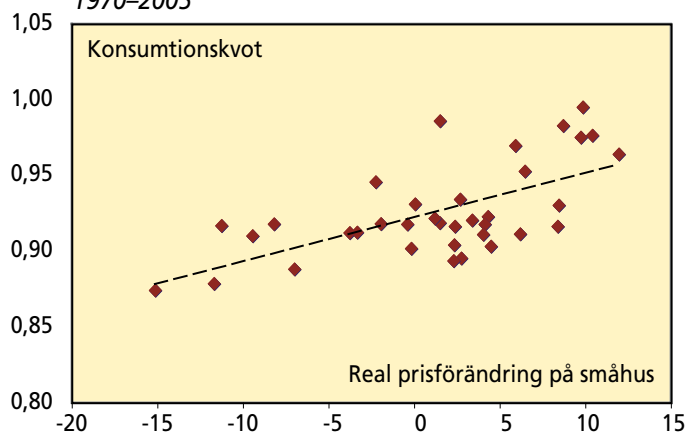
För att testa ovanstående hypoteser har en grundläggande konsumtionsfunktion formulerats med disponibel inkomst samt realprisförändringen för aktier och småhus som bestämningssfaktorer. Vid de ekonometrisk beräkningarna har två olika modeller använts där konsumtionskvoten, det vill säga konsumtionens andel av de disponibla inkomsterna, antas vara en linjär funktion av realprisförändringarna för aktier och småhus.

Analysen bygger på årsdata för perioden 1970–2005 för aktiekurserna, småhuspriserna samt hushållens disponibla inkomster och den privata konsumtionen. Redan av tidsserierna framgår att det tycks finnas en tydlig samvariation

mellan konsumtionskvoten och de reala husprisförändringarna. Däremot är sambandet inte lika tydligt när det gäller konsumtionskvoten och relativa realprisförändringarna för aktier.

Plotdiagrammen nedan visar hur konsumtionskvoten under enskilda år samvarierar med realprisförändringarna samma år. Data för aktiekurserna utgår från årsmedelvärden för Affärsvärldens generalindex för Stockholmsbörsen medan huspriserna mäts enligt SCB:s fastighetsprisindex (årsmedelvärden). För att erhålla realprisförändringar har dessa tidsserier deflaterats med KPI och räknats om till procentuella förändringar. En enkel regressionslinje (baserat på minsta kvadratmetoden) antyder grovt sambanden mellan konsumtionskvoten och realprisförändringarna för aktier respektive småhus i genomsnitt under hela tidsperioden. Detta är alltså enkla partiella beräkningar av sambanden. I de ekonometrisk beräkningarna baserad på de två modellerna ovan däremot, görs skattningar av det simultana beroendet mellan konsumtionskvoten och realprisförändringarna för aktier och småhus.

Konsumtionskvot och reala prisförändringar på småhus 1970–2005

Källa: Lennart Berg, *Konsumtion och tillgångspriser – stabilt samband?*, juni 2006

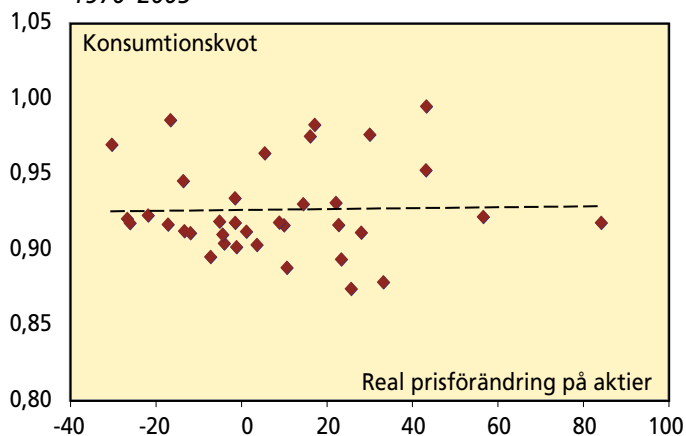
Den ekonometrisk analysen visar att det finns ett stabilt långsiktigt samband mellan konsumtionskvoten och tillgångspriserna. Förklaringsgraden för de två modellerna är tillfredsställande. Resultaten av skattningen av den modell som använts framgår av följande:

Konsumtionskvoten = $0,91 + 0,09 \cdot \text{Relativ real aktieprisökning} + 0,26 \cdot \text{Relativ real husprisökning}$

¹ Se Andersson, Berg, Klevmarken, *Inkomst och förmögenhetsfördelningen för dagens och morgondagens äldre*, SOU 2002:29, bilagedel B.

² Se Lennart Berg, *Konsumtion och tillgångspriser – stabilt samband?*, juni 2006, som finns tillgänglig på SCB:s webbplats www.scb.se

Konsumtionskvot och realprisökning på aktier 1970–2005

Källa: Lennart Berg, *Konsumtion och tillgångs priser – stabilt samband?*, juni 2006

Konsumtionskvoten samvarierar positivt med tillgångspriserna vilket framgår av att koefficienterna är större än noll. Om realprisökningarna är noll kommer konsumtionskvoten att vara lika med 0,91 på lång sikt. Om realprisökningarna ökar från noll till 2 procent per år kommer konsumtionskvoten att öka med en procentenhet ($0,91 + 0,09 \cdot 0,02 + 0,26 \cdot 0,02 = 0,92$) enligt de ekonometriska beräkningarna.

För att underlätta tolkningen ytterligare har resultatet räknats om så att de belyser hur stor den relativa förändringen i konsumtionen blir när de relativa realpriserna för aktier och småhus förändras. Dessa relationstal blir då cirka 0,1 för realpriser på aktier och cirka 0,3 för realpriser på småhus. Detta betyder att om ökningstakten för de reala huspriserna ökar med 1 procentenhet mer per år långsiktigt så ökar den privata konsumtionen med ungefär 0,3 procent per år. Motsvarande effekt för de reala aktiekurserna är klart lägre, 0,1 procent per år. Analysen ger också vid handen att kortsiktiga effekterna av en acceleration av relativa realpriset för småhus kan vara betydande. Som nämnts tidigare kan ett skäl till skillnaden i konsumtionseffekt av de två tillgångspriserna vara att konsumtionsbenägenheten mellan yngre och äldre hushåll är olika.

Sammanfattning

Under de senaste två decennierna har det vid två tillfällen skett stora kast i hushållens sparande som haft genomgripande effekter på hela den svenska ekonomin. Första gången var när hushållens sparkvot steg mycket kraftigt åren 1990–1993. Sparkvoten steg med inte mindre än cirka 12 procentenheter vilket verksamt bidrog till att både konsumtionen och BNP minskade under dessa år. Det andra tillfället var strax efter millennieskiftet då sparkvoten steg med 5 procentenheter mellan 2000 och 2001. Liksom under 1990-talskrisen föregicks denna stora sparökning av en högkonjunkturperiod med påtagligt fallande sparbenägenhet.

Det finns en rad bakomliggande orsaker till dessa stora förändringar i hushållens sparbeteende. Inte minst var de politiska beslut som sänkte inflationstakten och förändrade realräntan efter skatt viktiga i början av 1990-talet. Saneeringsprogrammet för de offentliga finanserna under åren 1993–1998 drabbade i hög grad hushållen som då drog upp sitt sparande. Stämmningsläget och arbetsmarknadssituationen har också haft stor betydelse vid båda ”sparchockstillfällena”.

Förmögenhetsutvecklingen har också spelat en viktig roll i sammanhanget. Hushållens sparkvot har gått ned under högkonjunkturperioderna delvis som en följd av stigande fastighetspriser och börskurser. Börsfallen och nedgången i fastighetspriserna vid början av 1990- respektive 2000-talet har också gått hand i hand med stigande sparkvot. Det tycks således finnas ett klart positivt samband mellan förmögenhet och sparbenägenhet. De ekonometriska beräkningar som redovisas i artikeln antyder att hushållen är betydligt känsligare för fastighetspriserna än för börskurserna.

Risken för en ny liknande ”sparchock som i början av 1990-talet måste dock bedömas som relativt liten. Sparkvoten ligger redan högt i utgångsläget, soliditeten är god och hushållens räntebetalningar efter skatt är historiskt låga. En nedåtgående spiral av konjunkturavmattning, fallande börskurser och fastighetspriser kan emellertid ge en påtaglig effekt på hushållens sparande och konsumtion.

Kontaktperson: Olle Djerf, 08-35 44 27

Offentlig konsumtion

Ökning av den offentliga konsumtionen

Den försiktiga ökning av de offentliga konsumtionsutgifterna som inleddes under förra året fortsatte även under första kvartalet i år. Jämfört med samma period föregående år ökade konsumtionen med 1,1 procent i fasta priser. Till skillnad mot kommunernas och landstingens konsumtion fortsatte dock den statliga att minska.

Offentlig konsumtion, kvartalsvis Volymförändring, procent

	Jämfört med föregående år 2005	Jämfört med motsvarande kvartal föregående år 2005 kv 1 2006 kv 1
Totalt	0,7 (1,1)	-0,1 (-1,2) 1,1
Landsting	2,2	1,6 (0,3) 1,8
Kommuner	1,3	-0,4 (-1,7) 1,7
Staten inkl. social- försäkringssektorn	-1,5 (-0,3)	-1,1 (-1,5) -0,5

Källa: Nationalräkenskaperna

Anmärkning: Inom parentes anges de första publicerade preliminära siffrorna för varje kvartal.

Goda resultat i både landsting och kommuner

År 2005 uppnådde landstingen ett samlat överskott i verksamheten efter att dessförinnan ha uppvisat negativa resultat sedan 1993. Arbetet med principerna för god ekonomisk hushållning har gett resultat. Kostnadsjakt, skattehöjningar och högre statsbidrag bidrog till drygt 4 miljarder kronor i överskott. Fokus på effektiviseringar krävs även i fortsättningen för att resultatet inte blir en engångsföreteelse, enligt analytikerna på Sveriges Kommuner och Landsting. I primärkommunerna blev överskottet 11,4 miljarder kronor. Kommunerna både formulerar sina finansiella mål och riktlinjer för verksamheten och följer upp att verksamheternas omfattning och ambitionsnivån är i överensstämmelse; allt för att morgondagens invånare skall slippa betala för dagens verksamhet. Konjunkturutvecklingen och det växande skatteunderlaget inger inte någon oro för de närmaste åren¹.

Enligt nationalräkenskaperna tyder årets första konsumtionsuppgifter för kommunerna på ökade verksamhetsvolymmer vid bibehållen god ekonomisk hushållning.

En närmare titt på kommunernas förbrukningsposter bekräftar att kommunernas kostnader för inhyrd personal och inköp av konsulttjänster ökade i volym samtidigt som ökningen av antalet sysselsatta var måttlig. Det kan antyda att en mer långsiktigt hållbar planeringsgrund än dagens krävs för att tillsvidareanställa. För närvarande ter sig kortsiktiga lösningar som personalinhyrningar, konsultuppdrag, plusjobb, vikariat samt projektanställningar mera förenliga med det lagstadgade balanskravet även om de ekonomiska förutsättningarna förväntas bli goda också under de kommande åren.

Neddragningar i försvaret minskar statens konsumtionsutgifter

Statens konsumtionsutgifter fortsätter att minska på grund av de pågående neddragningarna inom försvaret, där bland annat avsättningar för framtida löner hör till de större och återkommande posterna.

Revideringar och kvalitet

Nationalräkenskapernas uppgifter för första kvartalet är alltid osäkrare än uppgifterna för de påföljande kvartalen². Eftersom den offentliga sektorn är personalintensiv består konsumtionen till stor del av utgifter för löner och sociala avgifter. En konsumtionsökning innebär därmed vanligen också en ökning av dessa utgifter. Antalet arbetade timmar i den offentliga sektorn, och därmed också lönesumman i fasta priser, ökade även om kalenderkorrigeringseffekten för påsken, som inföll andra kvartalet i år, var stor särskilt för primärkommunerna samt för staten. Landstingens verksamhet är i större utsträckning schemalagd och berörs därför inte lika mycket av helgdagarnas placering.

Revideringen av konsumtionsnedgången i staten för helåret 2005 kan framförallt hänföras till ny och säkrare bokslutsbaserad information beträffande neddragningar inom försvaret. Det påverkar även offentlig konsumtion totalt.

Kontaktperson: Vera Norrman, 08-506 943 04

¹ Enligt Ekonomirapporten från Sveriges Kommuner och Landsting, maj 2006 samt Räkenskapssammandrag för kommuner, SCB.

² I SOU:2002:118, "Utveckling och förbättring av den ekonomiska statistiken" framgår att den statliga konsumtionen är den post i försörjningsbalansen med störst revideringar. Under 1990-talet ökade dessutom revideringarna jämfört med föregående decennium.

Fasta bruttoinvesteringar

Investeringsuppgång med förnyad styrka

Efter det kraftiga och förhållandevis långa uppsvinget i investeringarna i den svenska ekonomin, en uppgång som nu är inne på sitt fjärde år, tycks investeringsaktiviteten inom företag och myndigheter ha intensifierats under första kvartalet i år. Då ökade enligt preliminära beräkningar volymen av de totala fasta bruttoinvesteringarna med 3,6 procent jämfört med närmast föregående kvartal. Det motsvarar en årlig ökningstakt på nära 17 procent, vilket är den högsta ökningstakten under ett enskilt kvartal sedan mitten på 1990-talet. De tecken på avmattning som kunde noteras efter den första sammanställningen av nationalräkenskaperna för fjärde kvartalet i fjol, då de fasta bruttoinvesteringarna visade en ökning med måttliga 0,9 procent jämfört med kvartalet innan, och efter en viss avmattning tidigare under året, var tydligen av tillfällig art.

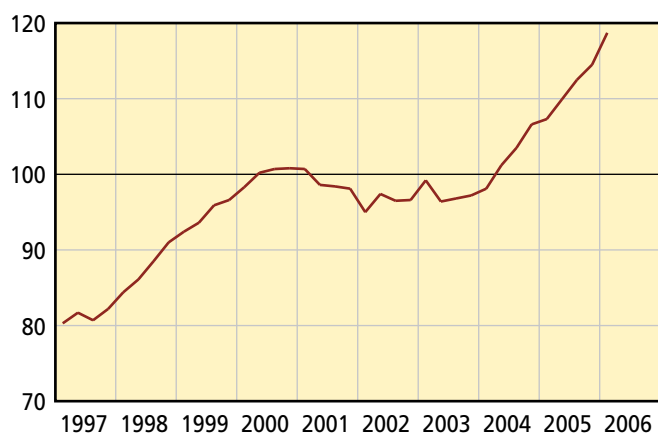
Investeringskvoten stiger

De fasta bruttoinvesteringarna var den post inom försörjningsbalansen som uppvisade den snabbaste tillväxten under perioden. Därefter ökade importen och exporten av tjänster snabbast. Investeringsuppgången under första kvartalet var inte bara kraftig, den vilade dessutom på en än bredare bas än tidigare med starka öknings inom såväl näringslivet som den offentliga sektorn. Förbättringen omfattade så gott som samtliga viktiga branscher och typer av investeringar.

Under första kvartalet i år var de fasta bruttoinvesteringarna 12 procent högre jämfört med motsvarande kvartal i fjol. Det innebär att investeringarna, tillsammans med utrikeshandeln, utgjorde det mest expansiva inslaget i ekonomin under första kvartalet och där investeringsökningen motsvarade 1,8 procentenheter av den faktiska BNP-tillväxten på 5,6 procent under perioden.

Fasta bruttoinvesteringar

Volymindex 2000=100, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2006

De fasta bruttoinvesteringarnas andel av BNP, den s.k. investeringskvoten, fortsätter också att förbättras och var 16,5 procent under första kvartalet i år, en procentenhet högre än under motsvarande kvartal i fjol. Inte under något tidigare år detta decennium har investeringskvoten varit högre än 16,0 procent under ett första kvartal. Även rensat för bostadsinvesteringar har investeringskvoten stigit, med den skillnaden att den fortfarande är cirka en halv procentenhet lägre än i början på decenniet.

Utjämnning mellan näringslivet och offentliga sektorn

Med en ökning på 12,4 procent var uppgången av investeringarna inom näringslivet fortfarande snabbare än inom den offentliga sektorn under första kvartalet i år, men förspänget var nu inte alls lika stort som tidigare. Uppsvinget inom näringslivet fortsatte på bred front, och av de viktigare branscherna var det endast transportföretagen som minskade sina investeringar under perioden. Inom detta område har investeringsaktiviteten ännu inte kommit igång. Utvecklingen var lika positiv inom de varuproducerande som de tjänsteproducerande branscherna. Särskilt starka var ökningarna inom energisektorn samt för post- och teleföretagen med en tillväxt inom båda områdena på cirka 30 procent eller däröver. Även för företagstjänster, där uppgången dämpades förra året efter den expansiva utvecklingen under år 2004, var uppgången i investeringarna, med 21,5 procent, mycket stark under årets första kvartal.

De tungt vägande industriinvesteringarna fortsatte uppåt under första kvartalet i ungefär samma takt som under fjolåret, med en ökning på drygt 10 procent. Den starka investeringsviljan hos industriföretagen återspeglar ett mycket högt kapacitetsutnyttjande i företagen, som åter stigit sedan första halvåret 2005 och uppgick till 90,5 procent i genomsnitt för industrin första kvartalet. Detta är en nivå som tidigare har överträffats endast under toppåret 2004 för industrin. Utbyggnaden för industrin sammanfaller nu med en stark expansion för exportföretagen, och den positiva investeringsbilden stöds också av en den senaste tiden kraftigt ökad orderingång från hemmamarknaden till den investeringsberoende maskinindustrin. Under första tertiet i år uppgick denna ökning till hela 14 procent, säsongsrensat och jämfört med närmast föregående tertial.

Fasta bruttoinvesteringar

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	2005					2006
	Helår	1 kv	2 kv	3 kv	4 kv	1 kv
Näringslivet	382	12,2	11,2	11,7	7,1	12,4
Tillverkningsindustri	77	13,8	8,5	10,2	8,2	10,5
Tjänsteproducenter ¹	148	8,9	4,4	6,8	1,0	10,7
Företagstjänster	39	9,6	13,0	8,6	-4,2	21,5
Offentliga myndigheter	73	-6,6	2,2	3,0	-1,5	9,1
Stat	38	-13,5	0,1	-2,4	-8,7	13,6
Kommuner	35	2,7	4,8	9,5	6,6	3,9
Totalt	455	9,3	9,7	10,3	5,4	12,0
Maskiner	154	13,3	20,2	14,6	9,5	19,7
Transportmedel	39	16,5	-11,6	-1,0	0,5	-4,1
Bostäder	75	19,1	17,1	16,7	14,8	10,8
Övriga byggnader	118	-0,9	6,2	5,7	-1,4	14,3
Programvaror m.m.	66	1,2	2,8	7,9	3,6	6,6

Källa: Nationalräkenskaperna

Den stora skillnaden i investeringsutvecklingen gentemot tidigare var nu lyftet för de offentliga investeringarna som totalt steg kraftigt, med 9,1 procent. Det berodde främst på en stark återhämtning för de statliga investeringarna efter den stora nedgången i fjol, men även inom de kommunala myndigheterna fortsatte den tidigare återhämtningen med en stegrad tillväxttakt räknat från motsvarande period ett år tidigare.

Investeringsbilden ljus även i år

Den positiva utvecklingen för investeringarna ser ut att kunna fortsätta ytterligare en tid. De investeringsplaner för näringslivet för innevarande år, som redovisades i den senaste investeringsenkäten från i början av juni, speglar en obruten optimism hos företagen. Bilden från denna är snarare ännu något ljusare jämfört med vad som kunde tecknas på basis av februarienkäten. För de flesta branscher är investeringsplanerna fortsatt expansiva och för de fyra största huvudbranscherna tyder uppgifterna på investeringsökningar för innevarande år på mellan 5 och 20 procent, mätt i volym. Det är endast varuhandeln som, trots den nuvarande gynnsamma försäljningssituationen, planerar att minska sina investeringar i år. Det innebär i så fall en rekyl efter den starka investeringsuppgången på detta område under perioden 2003–2005. Jämfört med investeringsenkäten från februari–mars i år innebär de nya uppgifterna i de flesta fall en viss upprevidering av investeringsplanerna.

Maskininvesteringarna främsta drivkraft

Sett till typen av investeringar omfattade uppgången alla typer av investeringar förutom transportmedel, som noterades för en viss minskning efter den kraftiga ökningen under motsvarande kvartal i fjol. Ovanligt nog var det inte bostadsinvesteringarna, nu med en ökning på drygt 10 procent, som svarade för den högsta tillväxten utan i stället investeringar i maskiner och inventarier, som ökade med hela 20 procent och som dessutom väger betydligt tyngre än bostadsinvesteringarna i försörjningsbalansen. Uppgången är tillsammans med en liknande ökning under andra kvartalet i fjol den högsta tillväxten för maskininvesteringarna under ett enskilt

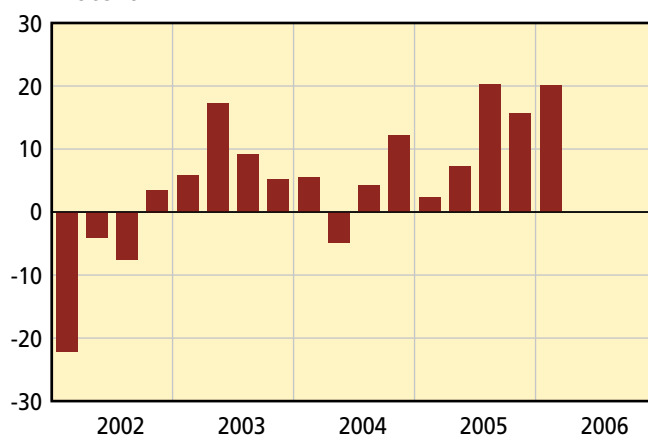
kvartal sedan 1995. Även investeringarna i programvaror m.m. – som väger nästan lika tungt som bostadsinvesteringarna – visade en fortsatt stark utveckling.

Dämpad ökningstakt i bostadsbyggandet

För bygginvesteringarna har – i enlighet med vad bygglovsstatistiken tidigare indikerat – en omsvängning skett i utvecklingen i år. Till skillnad från tidigare ökade under första kvartalet investeringarna i övriga byggnader – andra än bostäder – snabbare, med drygt 14 procent, än bostadsinvesteringarna för vilka ökningen nu dämpades till knappt 11 procent. Därmed har ökningstakten i bostadsbyggandet dämpats successivt för varje kvartal sedan fjärde kvartalet 2004. Det var flerbostadsbyggandet som svarade för dämpningen även under detta kvartal. Under den inledande uppgångsfasen för flerbostadsbyggandet, första kvartalet 2005, uppgick ökningen av nybyggnationen till drygt 40 procent. Uppgången av småhusbyggandet däremot som var stabil under hela förra året stegrades i stället till en ökning med ca 19 procent.

Beviljade bygglov för alla byggnader

Förändring från motsvarande kvartal föregående år
Procent

Källa: Bygglovsstatistiken

Data t.o.m. första kvartalet 2006

Förutsättningarna förefaller även vara goda för en fortsatt positiv utveckling av bostadsbyggandet i år. I den senaste investeringsenkäten från i maj pekade fastighetsföretagens planer på en uppdragning av sina investeringar med ytterligare 20 procent i år. I samma expansiva riktning går den senaste statistiken för byggloven, den ledande indikatorn för byggandet. Under första kvartalet i år ökade byggloven – mätt som byggarea – med 20 procent, jämfört med motsvarande kvartal i fjol. För bostäder har ökningstakten stegrats till 27 procent, medan uppgången för lokaler och övriga byggnader nu dämpades efter de mycket kraftiga ökningarna på detta område tredje och fjärde kvartalet i fjol.

Kontaktperson: Bo Sandén, 08-506 946 94

¹ Exklusive fastighetsverksamhet/bostäder

Lagerinvesteringar

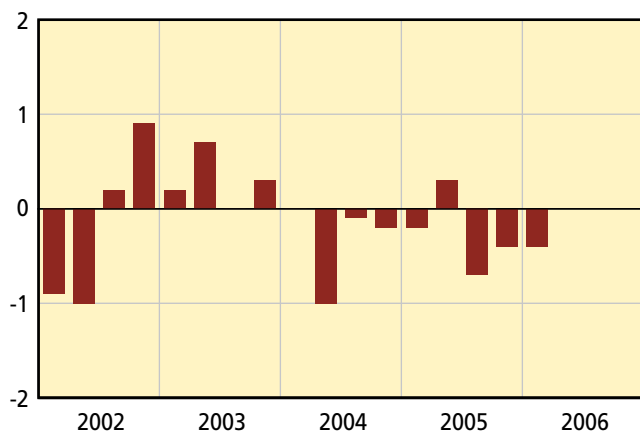
Lagerinvesteringarna fortsätter att dämpa tillväxten

De totala lagren inom näringslivet bidrar negativt till BNP-tillväxten för tredje kvartalet i följd. För det första kvartalet i år är det främst handelslagren som bidrar negativt. Däremot fortsätter handeln att dras med för stora lager och det mest negativa lageromdömet görs inom bilhandeln. Industrielagren ger däremot ett positivt bidrag till BNP-utvecklingen. Sett till lagerstocksstatistiken visar industrin dock upp en splittrad bild vad gäller förändringen under den senaste fyra kvartalsperioden.

Näringslivets totala lager fortsätter att bidra negativt till BNP-utvecklingen under första kvartalet i år. Det är tredje kvartalet i följd med ett negativt bidrag från lagerinvesteringarna. Nivån på lagren fortsatte visserligen uppåt, men liksom under fjärde kvartalet i fjol är ökningstakten avtagande vilket medför att bidraget till BNP-tillväxten ändå är negativt. Lagerutvecklingen motsvarade en neddragning av den faktiska BNP-tillväxten för första kvartalet, jämfört med motsvarande kvartal 2005, med 0,4 procentenheter. Det var samma inverkan på BNP-tillväxten som lagerutvecklingen för fjärde kvartalet hade.

Bakom det negativa bidraget för första kvartalet står främst handelslagren som har vänt nedåt efter fjärde kvartalet då bidraget var svagt positivt. Även skogslagren har i viss mån bidragit till neddragningen av BNP-utvecklingen, men liksom för fjärde kvartalet förra året är effekten förhållandevis liten. Samtidigt har utvecklingen av industrins lager av färdigvaror och produkter i arbete bidragit positivt till BNP-ökningen och dämpat de totala lagrens neddragande effekt. För fjärde kvartalet i fjol hade färdigvarorna och produkterna i arbete en lika stor negativ effekt.

Lagerinvesteringarnas bidrag till BNP-tillväxten
Jämförelse med motsvarande kvartal föregående år
Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2006

Splittrad bild för industrin

Lagerstatistiken visar att industrielagren, mätt som förändringen av lagerstockarna, hade minskat vid utgången av första kvartalet i år jämfört med motsvarande tidpunkt förra året. Denna nedgång var något större än motsvarande utveckling vid utgången av fjärde kvartalet i fjol. Både lagren av produkter i arbete och av insatsvaror utvecklades måttligt medan färdigvarulagren byggdes upp svagt.

Den tydligaste orsaken till lageravvecklingen var läkemedelsindustrin som har fortsatt att minska samtliga lagertyper. Bilden är dock något splittrad med flera branscher som har byggt upp sina lager under de senaste fyra kvartalen, däribland livsmedels-, trävaru- och maskinindustrin. Livsmedelsindustrin har främst byggt på sina färdigvarulager, trävaruindustrin har ökat sina lager av insatsvaror medan maskinindustrin har utökat lagren av produkter i arbete. Maskinindustrins lageruppbyggnad av produkter i arbete kan ses som en följd av den positiva produktionsutvecklingen som har skett inom branschen det senaste kvartalet, jämfört med motsvarande kvartal i fjol.

Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer¹ för första kvartalet visar att färdigvarulagren fortfarande är för stora, men lageromdömena blir sakta men säkert allt mer positiva. Mest negativa i sina lagerbedömningar är företagen inom motorfordonsindustrin samt stål och metall där 33 respektive 28 procent av företagen bedömer färdigvarulagren som för stora.

Fortsatt för stora lager inom bilhandeln

Handelslagrens kraftigt negativa bidrag till BNP-utvecklingen berodde inte i första hand på lagerminskningen under första kvartalet, som inte var särskilt omfattande, utan på omställningen från den kraftiga lageruppbyggnaden som skedde under fjärde kvartalet. Detta förklarar även att det inte har skett några större förändringar i resultaten för konjunkturbarometerns fråga om lageromdömena inom handeln sedan fjärde kvartalet i fjol. Enligt barometern är handelslagren fortfarande för stora och störst verkar problemet vara inom bilhandeln. Trots en svag förbättring är det fortfarande nästan varannan bilhandlare som bedömer lagren som för stora. De övriga handelsbranscherna gör en något ljusare bedömning, men även de upplever lagren som för stora.

Kontaktperson: Tomas Thorén, 08-506 941 46

¹ I Konjunkturbarometern får företagen besvara frågan om deras färdigvarulager i nuläget är för stora, lagom stora eller för små. Nettoandelen företag av dem som anger för stora respektive för små färdigvarulager bildar sedan variabeln "färdigvarulager – nulägesomdöme".

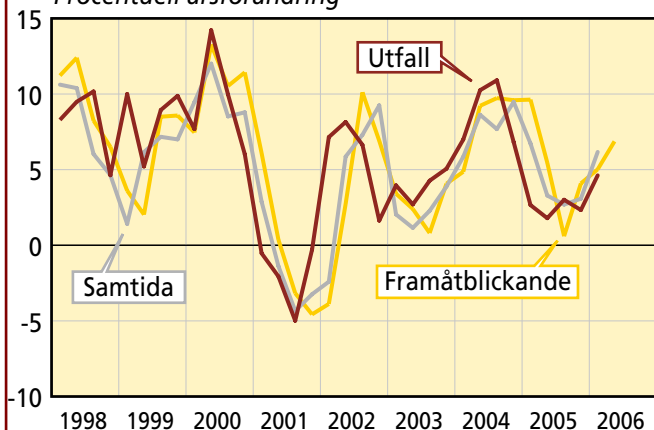
SCB:s ledande indikatorer

Tillväxttakten i industriproduktionen fördubblas

Enligt preliminära beräkningar ökade tillverkningsindustrins produktion med 4,6 procent första kvartalet 2006 (fjärde kvartalet 2005: 2,3 procent), jämfört med samma period

året innan. De ledande indikatorerna antydde i april en ännu starkare tillväxt. Överskattningen kan bero på den s.k. "påseffekten"; påsken inträffade under första kvartalet 2005 och under andra kvartalet 2006.

Ledande indikatorer för tillverkningsindustrin
Procentuell årsförändring

Så här görs diagrammet

De ledande indikatorerna, beräknas dels utifrån företagens utfall för det aktuella kvartalet och dels utifrån deras förväntningar om det kommande kvartalet, enligt Konjunkturinstitutets industribarometer. Utgångspunkten är kvalitativa uppgifter från företagen om deras syn på utvecklingen, det vill säga om produktionen ökar, är oförändrad eller minskar. Utifrån de kvalitativa uppgifterna skattas sedan de kvantitativa med hjälp av nationalräkenskapernas volymutveckling för tillverkningsindustrins kalenderkorrigerade förädlingsvärde. Detta görs med hjälp av ett så kallat Kalmanfilter.¹

¹ För mer information om metoden för den ledande indikatorn, se SCB:s webbplats www.scb.se/Grupp/ekonomi/_Dokument/OllerLI.pdf.

Kontaktperson: Alex Teterukovsky, 08-506 940 09

Branschutveckling

Det svenska näringslivets utlandsberoende ökar

Under de senaste fyra kvartalen har exporten ökat med omkring 40 miljarder kronor i fasta priser. Den beräkning av importinnehållet i exporten, som presenterades i Sveriges ekonomi avseende tredje kvartalet 2005, visade ett importinnehåll på 35 procent. Exporten stod alltså för en mycket stor del av näringslivets produktionsökning under dessa fyra kvartal, eftersom produktionsökningen uppgick till endast 34 miljarder kronor. Den inhemska efterfrågeökning som tillgodosågs av produktion från det inhemska näringslivet, var endast en tredjedel så betydelsefull som den ökade exportefterfrågan.

Tillväxttakten för olika branscher alltmer synkroniserad

Näringslivets förädlingsvärde ökade med 1,5 procent säsongrensat under första kvartalet 2006, vilket var nästan dub-

belt så hög utvecklingstakt som den som uppnåddes under det fjärde kvartalet 2005 och för helåret 2005.

Näringslivets förädlingsvärde under de senaste fyra kvartalen

Förändring i procent jämfört med föregående kvartal, säsongrensat och i fasta priser

	2005 kv 2	2005 kv 3	2005 kv 4	2006 kv 1
Näringslivet	0,9	1,3	0,8	1,5
Varuproducenter	0,7	1,0	0,6	1,6
Tillverkningsindustri	0,7	1,2	0,8	1,7
Tjänsteproducenter	0,8	1,7	0,8	1,8
Företagstjänster	0,9	1,2	0,6	1,6

Källa: Nationalräkenskaperna

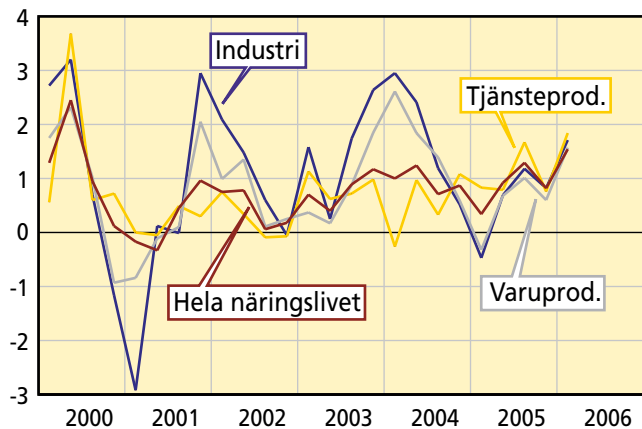
Tillväxttakten sammanföll i stort sett för de varuproducerande och de tjänsteproducerande branscherna. Även för industrin och företagstjänsterna var utvecklingen helt parallell med den för aggregaten under det första kvartalet

2006. Det har alltså skett en mycket tydlig synkronisering av tillväxttakten i varu- och tjänsteproduktion under de senaste fyra kvartalen.

Utvecklingen har dock varit mycket ryckig mellan de olika kvartalen under det senaste året. Vartannat kvartal har tillväxten varit relativt stark och under de andra betydligt svagare¹.

Näringslivets förädlingsvärde 2000–2006

Förändring i procent jämfört med föregående kvartal, säsongrensat och i fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2006

Tillväxttakten under det senaste kvartalet var den högsta sedan det andra kvartalet 2000.

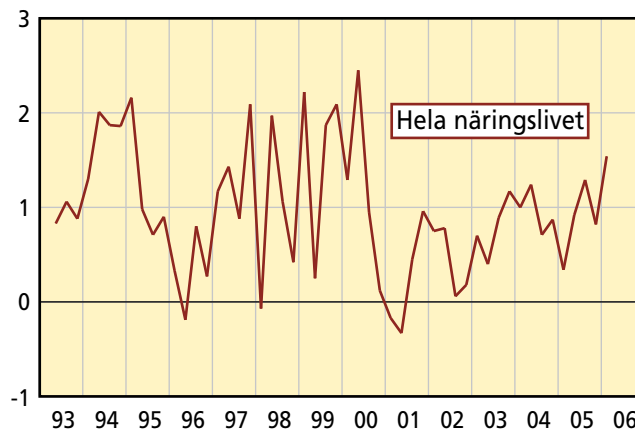
Av de kvartalsvisa utvecklingstalen från 2000 och framåt framgår att den väl synkroniserade utvecklingen under det senaste året är relativt unik. I regel har industrins utveckling avvikit kraftigt från de andra delarna av näringslivet och dragit upp eller ned de aggregat den ingått i. Inom industrin är dock inte synkroniseringen heller nu total. Det är egentligen bara den kemiska industrin i vid mening som har lyft industrin medan de andra branscherna inklusive verkstadsindustrin legat på högst en procent i kvartalstillväxt, säsongrensat och i fasta priser.

Tillväxten mindre stark i ett längre perspektiv

Tillväxten under det senaste kvartalet kan tyckas som mycket stark, eftersom den inte har uppnåtts sedan år 2000. Drar man ut perspektivet lite till bakåt så framstår denna tillväxt knappast som speciellt iögonfallande.

Näringslivets förädlingsvärde 1993–2006

Förändring i procent jämfört med föregående kvartal, säsongrensat och i fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2006

Under fem kvartal under andra halvan av 1990-talet uppnåddes nämligen en tillväxttakt som var dubbelt eller nästan dubbelt så hög som under det senaste kvartalet. Den förhållandevis svaga efterfrågeökningen från hemmamarknaden som riktats mot det inhemska näringslivet, förutom byggindustrin och handeln, och den dämpade utvecklingen i de flesta industribranscher utgör en viktig förklaring till den trots allt begränsade tillväxten.

Kontaktperson: Hans-Olof Hagén, 08-506 944 66

¹ Alla dessa jämförelser måste tolkas med stor försiktighet eftersom varje serie säsongrensas separat, och det görs ingen avstämning så att aggregatens utveckling blir den samma som summan av de ingående delarna. Dessa skillnader är normalt små, men i vissa konjunkturskeden där förändringen mot den tidigare utvecklingen är stor kan betydande skillnader uppstå.

Trenden ger en klarare konjunkturbild

Förändringsmått är ibland svårtolkade

Den ekonomiska kortperiodiska statistiken redovisas vanligtvis som tidsserier, med fokus på förändringar under sista månaden respektive sista året. Statistiken kan ibland verka förvirrande för användarna beroende på att olika förändringsmått beräknats på olika komponenter i tidsserierna. När dessa sedan används som konjunkturindikatorer kan de visa en motstridig bild och bidra till att statistiken blir svårtolkad.

Detta har framför allt varit fallet för industriindikatorerna. Större enhetlighet i resultatredovisningen, med fokus på ett fåtal förändringsmått, kan göra statistiken lättare att tolka och analysera.

Vid redovisning av kortperiodisk ekonomisk statistik används ett antal olika förändringsmått. Bland de vanligaste är procentuell förändring från motsvarande månad(kvartal)

föregående år, som baseras på faktiska eller kalenderkorrigerade uppgifter. Denna metod innebär i sig en korrigering för säsongmässiga variationer, förutsatt att säsongmönstret är stabilt över tiden (vilket är ytterst ovanligt). Den innebär alltid att förändringar i utvecklingen upptäcks sent.

Ett annat ofta förekommande förändringsmått är *procentuell förändring från föregående månad (kvartal)*, baserat på säsongrensade data. Här kan dock slumpen få ett alldeles för stort genomslag, speciellt i en relativt liten ekonomi som Sverige. En metod för att undvika sådana slumpmässiga variationer är att beräkna förändringen mellan två på varandra följande månader baserad på trendskattningen. SCB har hittills använt detta mått mest i samband med redovisning av ekonomisk statistik i diagramform, t ex på SCB:s webbplats.

Då dessa olika förändringsmått, som i viss mån mäter olika saker, används parallellt som konjunkturindikatorer utan någon genomtänkt samordning, kan detta få som resultat att bilden av den ekonomiska utvecklingen blir onödigt svårtolkad.

Förändringar hos en tidsserie

En tidsserie med additiva komponenter kan skrivas:

Original = Trend + Säsong + Kalendereffekt + Slump,

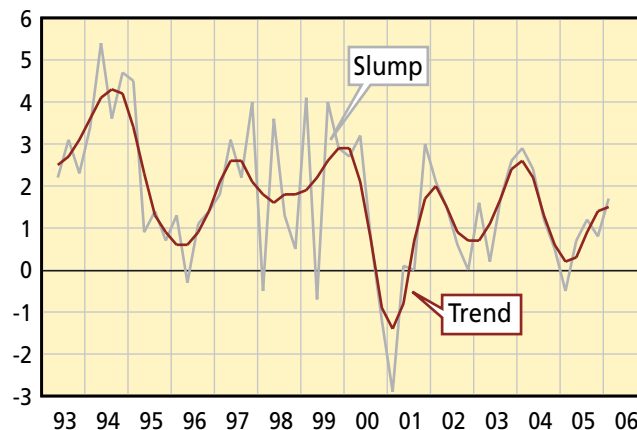
$$O_t = T_t + S_t + K_t + I_t \quad (1)$$

Där (O_t) är originalserien, (T_t) trenden, (S_t) säsongkomponenten, (K_t) kalendereffekten och (I_t) en slumpterm. Trenden kan vara mer eller mindre långsiktig och brukar också innefatta någon form av cyklisk variation. Man brukar tala om trendcykeln, vilket normalt medför att trenden inte är en rät linje. I kalendereffekten samlas variationer som beror på effekter av t.ex. antal arbetsdagar, påskens läge, etc. I slumptermen ligger olika typer av fel som påverkar statistiken, men även effekter av händelser i ekonomin som modellen inte har beaktat. Slumptermens betydelse beror också på vår förmåga att vid säsongrensningen identifiera och estimerar en matematisk modell för tidserien. Index t markerar tidpunkten. Vid säsongrensningen skattas dessa komponenter. Den säsongrensade serien R_t erhålls genom att dra bort säsongfaktorn och kalendereffekten från originalserien, dvs.

$$R_t = O_t - S_t - K_t = T_t + I_t \quad (2)$$

Den säsongrensade serien består av trenden plus en slumpterm¹. Kommentarer till förändringar görs ofta på basis av den rensade serien, dvs. förändringen från t.ex. tidpunkten $t-1$ till t . Den procentuella förändringen blir då $100 \cdot (R_t / R_{t-1} - 1)$ och beror främst på trendens förändring, men också på inverkan av slumptermen. I extrema fall är slumpfaktorn större än trendvärdet och då tar slumpfaktorn över. Vi illustrerar slumptermens betydelse i den säsongrensade serien i tillverkningsindustrin enligt nationalräkenskaperna (NR) och enligt industriproduktionsindex (IPI).

Produktion i tillverkningsindustrin enligt NR Procentuell förändring från föregående kvartal, årstakt. Trendskattning och slump

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2006

Slumptermen har stor betydelse i nationalräkenskaperna...

I diagrammet ovan visas trendens procentuella förändring från föregående kvartal. Slumptermen har lagts till för att visa förändringen hos den säsongrensade serien. Slumptermens betydelse markeras med de skuggade fälten i diagrammet. Under perioden 1993–1997 var slumptermens betydelse inte så stor. Det var den däremot 1998–1999, men även vid nedgången på cirka tre procent under första kvartalet 2001.

Förändringarna i den säsongrensade serien för tillverkningsindustrin kan ändå tolkas. Vissa perioder kan de ändå ge missvisande tidsjämförelser, t.ex. för andra kvartalet 1998. Enligt den säsongrensade serien minskar produktionen mellan första och andra kvartalet 1998. Enligt trenden ökade produktionen med ca 1,8 procent. Trenden och den säsongrensade serien ger här olika budskap. Ökade eller minskade produktionen?

....men ännu större i månadsstatistiken

I diagrammet nedan redovisas produktionen i tillverkningsindustrin enligt industriproduktionsindex (IPI). Endast under högkonjunkturen 1993–1994 ger förändringarna hos den säsongrensade serien en tydlig indikation på konjunkturläget. I mitten av konjunkturtoppen, i juni 1994, visade IPI faktiskt på en minskning med ca 8 procent följt av en ökning med ca 15 procent. Från 1996 och framåt ger säsongrensad IPI en ganska dålig vägledning om konjunkturläget.

Går det att använda månadsförändringarna hos IPI som tidig indikator på motsvarande förändringar i nationalräkenskaperna (NR)? Vi har undersökt huruvida månadsförändringarna hos säsongrensad IPI har något linjärt samband med motsvarande förändringar enligt nationalräkenskaperna. Förändringarna första och andra månaden i kvartalet saknar helt samband. Förändringen tredje månaden har ett mycket litet samband som dock är signifikant. Utnyttjas i stället månadsförändringarna baserade på trendskattningarna, kan konstateras att alla studerade förändringar under kvartalets

¹ Andra effekter, t.ex. s.k. outliers (extremvärden) kan förekomma men dessa diskuteras inte här.

månader är starkt signifikant relaterade till motsvarande enligt nationalräkenskaperna. Sambandet mellan förändringen hos trenden i industriproduktionen och trenden enligt nationalräkenskaperna framgår tydligt av sista diagrammet. Osäkerheten hos förändringar baserade på säsongrensade serier är en egenskap som gäller för de flesta tidsserier.

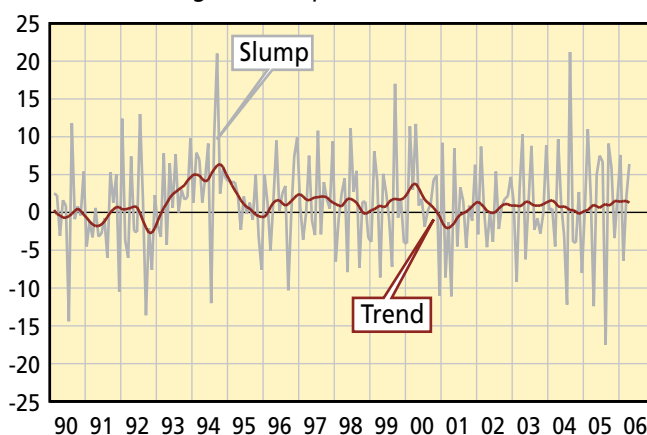
Trendens förändring visar en tydligare konjunkturbild

Fokuseringen på förändringar hos säsongrensade serier avseende IPI, industrins leveranser och industriorder skapar stor osäkerhet vid bedömningar och analyser av konjunkturen. Grundfrågan vid konjunkturbedömning "går det upp eller går det ner?" torde ofta vara omöjlig att besvara. En fokusering på trendens förändring i den kortperiodiska statistiken skulle ge en mera konsistent konjunkturbild gentemot nationalräkenskaperna. Vi skulle också eliminera inkonsistenser i statistiken mellan SCB:s webbplats, som fokuserar på trendskattningar och pressmeddelandena för den kortperiodiska statistiken.

SCB:s metoder för att presentera ekonomisk statistik skall ses ur ett historiskt perspektiv, men också mot bakgrunden av att SCB påverkas av internationella rekommendationer, inte minst från EU. Statistik användarna har också olika behov som ofta skiljer sig mycket från varandra. Mycket kvalificerade användare kan nöja sig med eller kanske föredra de faktiska serierna. Mindre kvalificerade användare och allmänheten delges statistiken via pressmeddelandena. Dessa vänder sig i första hand till pressen och dess budskap påverkar användarnas och hushållens förväntningar om landets ekonomi och den egna ekonomiska situationen. Det är viktigt att de budskap som presenteras är tydliga och inte skapar motstridighet eller osäkerhet då det finns en risk att statistiken ger en missvisande bild av konjunkturen. Genom att fokusera på trendens förändringar i den kortperiodiska statistiken erhålls en bättre konsistens i statistiken, som därmed blir lättare att tolka och analysera för alla användare.

Produktion i tillverkningsindustrin enligt industriproduktionsindex

Förändring från föregående månad, kvartalstakt. Trendskattning och slump

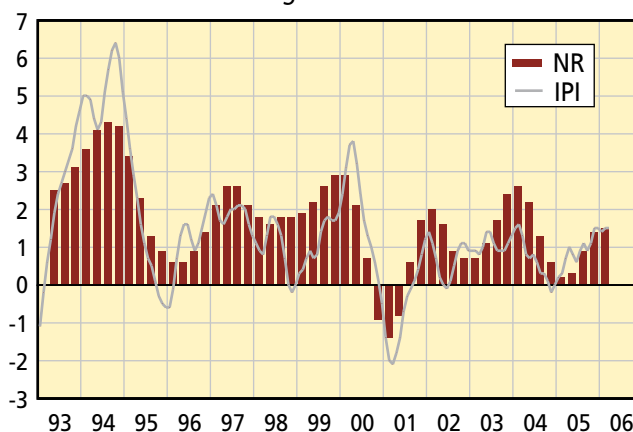

Källa: Industriproduktionsindex

Data t.o.m. april 2006

Produktion i tillverkningsindustrin enligt industriproduktionsindex och förädlingsvärde enligt NR

Förändring från föregående månad respektive kvartal, årstakt. Trendskattning

Källa: Nationalräkenskaperna och Industriproduktionsindex

Data t.o.m. första kvartalet 2006

Kontaktperson: Sven Öhlén, 08-506 950 95

Sveriges tillväxt i ett EU-perspektiv

Svensk ekonomi är global

Sverige är ett land med ett stort internationellt beroende, vilket bland annat avspeglas i den stora utrikeshandeln. De senaste åren har präglats av en tilltagande globalisering och det blir därmed allt mer intressant att sätta svensk ekonomi i ett internationellt perspektiv. Vid en jämförelse med andra mindre länder inom Europa framstår den svenska utvecklingen under de senaste tio åren som relativt gynnsam. Den

valda jämförelseperioden påverkas dock delvis av krisåren under början av 1990-talet. Sverige tycks ha anpassat sig väl till en ökad global konkurrens med en snabb strukturomvandling, där IT och tjänster spelar allt viktigare roller.

Ökad handel skapar tillväxt

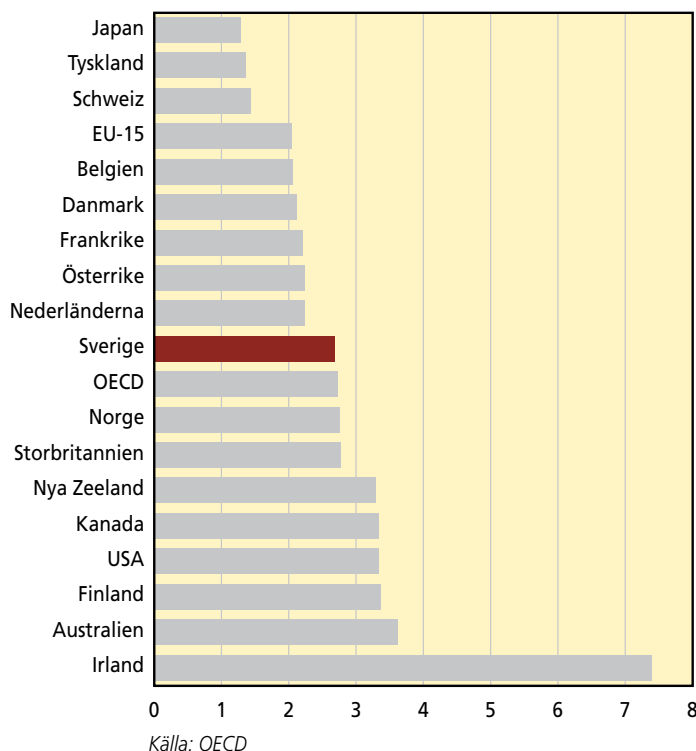
Globaliseringen innebär framför allt de nya trender i världshandeln som följt på de tekniska och politiska genom-

brott som gjordes under 1980- och 1990-talet. Avreglerade varu- och finansmarknader har tillsammans med en mycket snabb utveckling inom IT-området skapat förutsättningar för en ökad världshandel där internationell arbetsfördelning och specialisering blivit ledstjärnor. I mitten av 1990-talet då Sverige blev medlem i EU och efter den senare utvidgningen av WTO har ett annat internationellt klimat kommit att prägla utvecklingen.

Detta har medfört en ökande strukturomvandling inom svenska företag, som under det senaste decenniet blivit mycket mer internationellt verksamma än tidigare. Trenden mot en ökad handel, både för varor men framför allt tjänster, har lett till att den svenska exporten under de senaste 20 åren ökat från knappt 35 till omkring 50 procent av bruttonationalprodukten (BNP).

Den svenska ekonomin utmärks av ett starkt utrikeshandelsberoende, en stor offentlig sektor och många stora multinationella företag. Denna struktur finns åtminstone delvis också i några andra mindre EU-länder, som t ex Finland, Danmark, Nederländerna, Belgien och Österrike. Sverige är beläget i Europas periferi, vilket innebär att vi inte har nära tillgång till det område som oftast betecknas som "EU:s centrum". Detta faktum gäller även t ex Finland, Irland och Portugal.

BNP 1996–2005
Genomsnittlig årlig volymtillväxt

Under det senaste decenniet låg den svenska BNP-tillväxten nära OECD-genomsnittet. Länder som Finland, Kanada och Irland har utvecklats bättre än Sverige, medan t ex Nederländerna, Belgien och Danmark, liksom EU15 haft en svagare tillväxt.

Den genomsnittliga tillväxttakten har stigit
Sedan mitten av 1990-talet har det gått bra för Sverige och

tillväxten har i regel legat över den europeiska, men undantag för IT-krisen under 2000–2001. En framgångsfaktor, jämfört med övriga EU-området, är sannolikt en väl fungerande finansmarknad. God tillgång till kapital har underlättat nya investeringar. Den expanderande telekommunikationsindustrin har också inverkat positivt på utvecklingen under denna period. En liknande, men ännu starkare utveckling, kan ses i Finland och Irland. Den genomsnittliga tillväxten i Sverige har höjts sedan mitten av 1990-talet och ligger nu kring 2,5 procent per år, att jämföra med drygt 2 procent i EU15-området. De strukturella förändringarna och en snabb teknisk utveckling är faktorer som gjort det möjligt att hålla tillväxten på en högre nivå, vilket under de senaste åren också avspeglats i en stark produktivitetsförbättring.

BNP-tillväxt i Sverige och EU15
Årlig procentuell förändring

Källa: Eurostat

Data t.o.m. första kvartalet 2006

Hushållens konsumtion har utvecklats väl i jämförelse med andra EU15-länder, bland annat som en följd av fallande räntor, speciellt under perioden efter 2002, då inflationen samtidigt föll till historiskt mycket låga nivåer. Tillväxten i detaljhandels omsättning är trendmässigt högre i Sverige än i EU15. Under det senaste årtiondet har "shopping" kommit att bli ett område som utvecklats under hård konkurrens. Samtidigt som varuhus och gallerior utvecklats till mötesplatser har stormarknader och inte minst byggvaruhus etablerats kring storstäderna. Friare öppettider och regler för vad som kan säljas på t ex bensinstationer har skapat förutsättningar för en ökad handel. Samtidigt har livsmedels-handeln utsatts för en omfattande konkurrens från utländska livsmedelskedjor som etablerats i Sverige. Detta har lett till ett omfattande pristryck på konsumtionsvaror, främst elektronik och livsmedel, vilket skapat ytterligare utrymme för konsumtion.

Huspriserna har stigit kraftigt sedan mitten av 1990-talet, vilket skapat en växande förmögenhet hos hushållen. I jämförelse med EU-länderna har de svenska huspriserna ökat snabbare, framför allt under en period i slutet av 1990-talet. I dagsläget ser dock prisökningstakten ut att vara i paritet med övriga EU-länder.

Exporten får en allt viktigare roll

En ekonomi som Sveriges, med en liten hemmamarknad,

blir beroende av att ha en stor och växande export. Sverige har traditionellt alltid haft en stor utrikeshandel, både vad gäller export och import. Det största handelsutbytet sker med Västeuropa och USA. De senaste tio åren har exporten av tjänster kommit att stå för en allt större del av handeln. Detta beror dels på att många tjänster kommit att vara kopplade till varorna, men också att en mer kunskapsintensiv produktion innebär nya produkter i form av tjänster, ofta inom IT- och telekomområdet. Avregleringen inom EU har också gjort det möjligt att handla med tjänster i större omfattning än tidigare. De senaste åren har denna tendens varit extra tydlig då ökningstakten framför allt kommit från tjänster, som dock volymmässigt fortfarande är betydligt mindre än varuexporten. Exporten av tjänster utgjorde 2005 omkring 25 procent av den totala exporten.

Huvuddelen av den svenska varuexporten, eller omkring 60 procent, går till EU-länderna. Andelen har minskat med några enstaka procentenheter sedan 1998. Tyskland och USA tävlar om att vara den enskilt största mottagaren. Under de senaste 5 åren har den svenska exporttillväxten åter tagit fart efter nedgången 2001. Ett liknande utvecklingsmönster finns i de flesta OECD-länderna.

Exportutvecklingen i OECD-länderna 2001–2005

Årlig procentuell förändring

	2001	2002	2003	2004	2005
Australien	1,8	0,1	-2,3	4,2	4,0
Belgien	1,0	1,0	2,8	5,6	1,3
Danmark	3,1	4,8	-1,1	3,2	9,3
Finland	-0,8	5,0	1,5	5,5	5,8
Frankrike	2,6	1,5	-1,7	2,1	3,7
Nederländerna	1,6	0,9	2,0	8,5	4,3
Irland	9,4	4,1	0,7	7,0	4,9
Japan	-6,0	7,3	9,1	14,4	6,5
Kanada	-3,0	1,0	-2,1	5,0	3,0
Norge	5,0	-0,8	1,6	0,9	-0,9
Nya Zeeland	2,9	6,0	2,1	5,9	0,0
Schweiz	0,2	-0,7	-0,5	9,0	5,0
Storbritannien	2,9	0,2	1,2	3,9	5,6
Sverige	0,8	1,0	4,9	10,6	3,9
Tyskland	6,8	4,3	2,3	8,3	6,6
USA	-5,4	-2,3	1,8	8,4	7,1
Österrike	7,1	3,3	2,8	8,5	2,5
OECD	0,1	1,8	2,8	8,1	5,4

Källa: OECD

En bidragande orsak till den snabba exportökningen är växelkursförändringarna. Den svenska kronan har under det senaste decenniet försvagats mot euron från en nivå kring 8,50 SEK/EUR till dagens 9,27 SEK/EUR. Samtidigt har dollarn försvagats kraftigt mot såväl euron som kronan. Under det senaste året har den svenska reporäntan legat under euraräntan, vilket är en bidragande orsak till kronans depreciering.

Europas länder har olika förutsättningar

Utifrån de senaste årens tillväxt kan de mindre länderna i Europa indelas i tre grupper. Belgien, Nederländerna och Österrike är alla starkt indirekt beroende av grannlandet Tyskland och har därför fått en relativt måttlig tillväxt sedan 2000. Norge, som är olje- och gasproducent har gynnats av

de stigande priserna på dessa marknader.

Sverige tillhör, tillsammans med Finland och Irland, de mindre länder inom EU15 som haft den bästa utvecklingen under 2000-talet. Sverige och Finland har en gemensam struktur i form av skogsindustri och telekommunikation. Irland framstår som "vinnaren" ur många synpunkter, något som sannolikt beror på närheten till Storbritannien och det faktum att många amerikanska bolag har lagt produktionsanläggningar på Irland på grund av det gynnsamma företagsklimatet där.

Sverige, Finland, Irland och Norge, är också de som haft den bästa produktivitetsutvecklingen under den senaste femårsperioden, vilket kan ses som en indirekt följd av en ökad IT-användning som ger en snabbare teknisk utveckling även inom andra sektorer.

Strukturellt skiljer sig Sverige från de andra mindre länderna genom att ha en bredare industristruktur. Få mindre länder kan konkurrera med att uppvisa konkurrenskraftiga företag på många områden, t ex telekomvaror, läkemedel, fordon och kraftsystem. Dessutom finns den mera råvarunära industrin baserad på skog och malm. Kring denna "industriella kärna" har sedan viktiga delar av den privata tjänstesektorn byggts upp. I vissa fall är de hårt bundna till industrin, men ofta verkar de som ett fristående komplement till industrin, t ex finans- och byggsektorn. Industrins roll i samhällsekonomin blir på så sätt betydligt större då den fungerar som generator även till den starkt växande tjänstesektorn. Samtidigt finns det naturligtvis en risk med stora företag som verkar på flera marknader och lätt kan flytta delar av verksamheten.

Ur krisen skapas kreativiteten

Genom att verka på den internationella marknaden har de svenska företagen tidigt utsatts för ett högt konkurrenstryck som pressat fram ständiga rationaliseringar och satsningar på ny teknik och kompetens. Den djupa krisen i den svenska ekonomin i början av 1990-talet har tillsammans med en ökad internationell integration lett till att strukturomvandlingen i det svenska näringslivet accelererat mycket snabbt under de senaste tio åren. Detta ger en ökad flexibilitet och goda förutsättningar att verka på en global marknad.

I en global ekonomi ges, enligt teorin, fördelar till den som handlar med andra, bland annat i form av lägre priser och högre tillväxt. I Sveriges fall handlar det om att storföretagen under det senaste decenniet agerat än mer globalt. Svensk industri producerar bland annat maskiner, telekommunikationsutrustning och fordon som främst säljs på export. Samtidigt importeras billiga konsumtionsprodukter, vilket gör att konsumenterna kan erbjudas lägre priser på hemmaplan.

Kontaktperson: Monica Nelson Edberg, 08-506 945 66

Avstämning av nationalräkenskaperna

Avstämningsmarginalen ger viktig information

I samband med att de kvartalsvisa nationalräkenskaperna presenteras så publiceras en PM som redovisar de avstämningar och revideringar som gjorts i samband med kvartalets beräkningar. Denna ger en intressant bakgrund till gjorda avvägningar och ger större förståelse för de svårigheter som nationalräkenskaperna brottas med. Den finns tillgänglig på www.scb.se.

Av lätt förståeliga skäl finns det i det första skedet en skillnad mellan beräkningarna från användningsidan respektive produktionssidan. För första kvartalet 2006 uppgick denna skillnad till knappt 7 miljarder kronor, vilket motsvarar ungefär en procentenhet av BNP. Det är ett uttryck för den osäkerhetsmarginal som finns då beräkningarna görs.

Utvecklingen av användningsidan i faktiska tal blev första kvartalet 6,1 procent, i faktiska tal, och produktionssidan gav 5,1 procent. Slutligen måste dessa siffror jämkas ihop till en officiell siffra för BNP. Huvudansatsen vid kvartalsbestämningarna är att det statistiska underlaget för användningsidan är mer pålitligt och att det är dessa beräkningar som skall vara styrande vid avstämningsarbetet. En av flera orsaker till detta är att den statistik som ligger till grund för produktionsberäkningarna kvartalsvis inte har uppgifter om insatsförbrukning utan endast produktions- och omsättningsuppgifter. Detta medför att den känns mer osäker då förändringar i företagets förädlingsvärden till följd av ändrad kostnadsstruktur inte fångas in. Men även det statistiska underlaget från användningssidan granskas och bedöms och korrigeringar görs också i dessa delar. Till exempel så är revideringspolicyn i en del källor att tidigare perioder revideras i samband med att den senaste perioden publiceras. Det gäller bland annat utrikeshandel med varor. I avstämningsarbetet tas hänsyn till dessa faktorer.

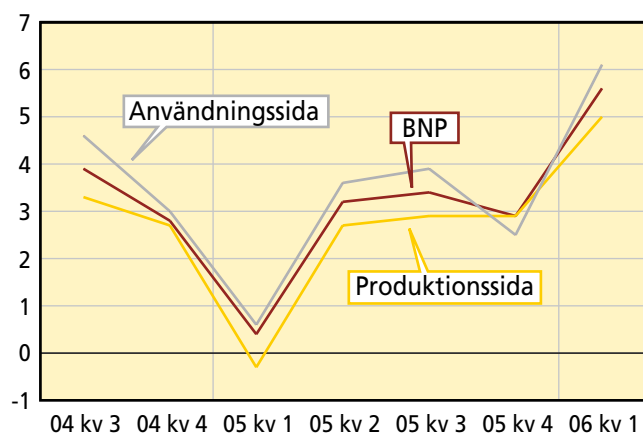
För första kvartalet gjordes korrigeringar på användningsidan för ett par osäkra poster avseende tjänsteexport och fasta bruttoinvesteringar, vilket gav en nedjustering på 2,4 miljarder. Sedermera korrigerades även varuexporten ned med 1 miljard.

Vid genomgång av produktionssidan analyserades samtliga branscher bland annat tillsammans med sysselsättningsutvecklingen för att identifiera branscher där det fanns anledning att tro att utvecklingen av förädlingsvärdet under eller överskattats. Produktionen korrigerades därvid upp i de tjänsteproducerande branscherna med sammanlagt 3,5 miljarder kronor samt inom parti och detaljhandeln. Även byggproduktionen höjdes något.

Avstämningen under första kvartalet ledde till att ungefär lika stora korrigeringar gjordes på både användnings- och produktionssida för att nå BNP-ökningen i faktiska priser på 5,6 procent.

Avstämningsmarginalen för kvartalsvisa BNP

Beräkning enligt produktions- och användningssida, samt första BNP-utfall. Procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2006

Kontaktperson: Monica Nelson Edberg, 08-506 945 66

Arbetsmarknad

Högre sysselsättning men oförändrad arbetslöshet

Den förbättring av arbetsmarknadsläget som märkts under andra halvåret 2005 fortsatte i stort sett under första kvartalet 2006. Sysselsättningen fortsatte att öka i samma takt som arbetskraften, vilket innebär att arbetslösheten förblev ungefär oförändrad.

Ökningen av sysselsättningen blev ca 74 000 personer jämfört med första kvartalet 2005. Antalet arbetade timmar ökade enligt AKU med 5 procent, dock till största delen beroende på att påskhelgen inträffade under första kvartalet 2005 men andra kvartalet 2006.

Antalet latent arbetssökande nådde den högsta nivån under 2000-talet, 199 000 personer varav ungefär hälften var heltidsstuderande som sökte arbete.

De lediga jobben ökade med ca 32 procent jämfört med första kvartalet 2005 enligt vakansstatistiken, mest i den offentliga sektorn. Antalet vakanser, som är ett mått på den akuta arbetskraftsbristen, nära nog fördubblades i den offentliga sektorn men minskade med 10 procent i den mera konjunkturberoende privata sektorn. Vakansgraden var högst i Stockholms län.

Kontaktperson: Claes-Håkan Gustafson, 019-17 61 19

Några nyckeltal för arbetsmarknaden

År	Kvartal	Arbetade timmar, förändring jämfört med föreg. år ¹	Sysselsatta 1 000-tal AKU ²	Arbetslöshet procent AKU	Andel sjuk-frånvarande ³ AKU	Sysselsättning enligt regeringens mål ⁴ AKU	Andel avgångna ⁵ KS	Vakansgrad ⁶ procent KVIKS	Genomsnittl. rekryterings-tid, mån. ⁷ KVIKS
		procent AKU	NR						
2003	1	-1,4	-0,5	4 172	4,7	4,4	76,9	3,1	0,6
	2	-2,8	-2,5	4 268	4,6	4,1	78,1	2,8	0,3
	3	-1,7	-1,3	4 295	5,0	3,7	78,3	3,1	0,4
	4	0,0	-0,5	4 200	5,2	4,1	77,2	3,1	0,4
2004	1	-1,8	0,6	4 146	5,9	4,1	76,2	2,7	0,4
	2	1,9	1,4	4 234	5,5	3,7	77,3	2,7	0,5
	3	-0,9	0,0	4 285	5,6	3,4	77,7	3,1	0,4
	4	-0,6	1,3	4 189	5,1	3,7	76,5	3,0	0,4
2005	1	0,8	-3,0	4 146	5,6	3,8	75,8	2,6	0,5
	2	3,2	3,2	4 269	6,1	3,4	77,7	2,9	0,3
	3	2,1	0,6	4 335	6,2	3,2	78,1	2,9	0,3
	4	2,0	1,4	4 268	5,4	3,6	77,4	3,1	0,5
2006	1	5,0	5,0	4 234	5,8	3,6	76,7	2,7	0,7

1 Procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal ett år tidigare. Data är ej justerade för olikheter i helgdagars placering och övriga ledigheter. AKU-data avser arbetade timmar i genomsnitt per vecka under kvartalet och NR-data avser volymen arbetade timmar per kvartal. NR-uppgifterna har reviderats fr.o.m. kvartal 1 2003. AKU-jämförelsen är fr.o.m. andra kvartalet 2005 t.o.m. första kvartalet 2006 baserad på de länkade värdena motsvarande kvartal ett år tidigare.

2 Fr.o.m. andra kvartalet 2005 skall jämförelsen med motsvarande kvartal 2004 baseras på de länkade värdena. Antalet sysselsatta kvartal 4 år 2004 (länkat värde) är 4 204 000.

3 Andel av de sysselsatta i åldern 16–64 år som uppgivit att de varit frånvarande från arbetet pga. sjukdom hela referensveckan.

4 Regeringen har som mål att 80 procent av befolkningen i åldern 20–64 år skall vara sysselsatta på den reguljära arbetsmarknaden. Som sysselsatta på den reguljära arbetsmarknaden räknas sysselsatta enligt AKU exklusive friårslediga, personer i de konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska programmen bristyrkesutbildning, allmänt anställningsstöd, förstärkt anställningsstöd, särskilt anställningsstöd, offentligt tillfälligt arbete (OTA), resursarbeten i offentlig verksamhet och stöd till start av näringsverksamhet (enligt statistik från AMS).

5 Andel avgångna definieras som antalet avgångna med tillsvidare anställning dividerat med antalet tillsvidareanställda. Tidsserien avser den privata sektorn.

6 Vakansgrad definieras som antalet vakanser (obemannade lediga jobb som kan tillsättas omedelbart) dividerat med antalet anställda. Tidsserien avser den privata sektorn.

7 Genomsnittlig rekryteringstid definieras som antalet lediga jobb dividerade med antalet nyanställda.

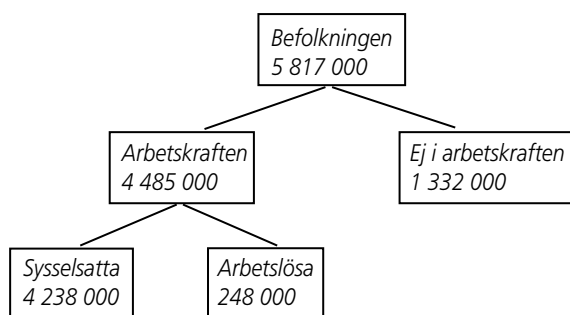
Vem är egentligen arbetslös?

Arbetslöshet – ett vidsträckt begrepp

Frågan om vem som egentligen är arbetslös kan i ett första skede te sig lätt att besvara, men vid närmare studier så tycks det finnas nästan lika många olika svar på frågan som det finns svarande. Att det är så beror på vilka man väljer att betrakta som arbetslösa och vilket syfte uppgiften ska användas till. Variationen kan således vara stor kring de 8,2 procent av den svenska arbetskraften som enligt internationellt vedertagna definitioner var arbetslösa under april månad i år.

Sedan länge mäts den officiella arbetslösheten i Sverige med hjälp av Arbetskraftsundersökningen (AKU). Enligt denna månatliga undersökning var den genomsnittliga arbetslösheten 5,5 procent för april 2006. Det motsvarar 248 000 personer.

Samband på arbetsmarknaden i AKU, april 2006, 16–64 år

Ett av de vanligaste svaren på frågan om hur många arbetslösa Sverige har är att det är de som är inskrivna vid arbetsförmedlingarna. I april 2006 var det 204 000 personer i åldern 18–64 år enligt AMS egen statistik. Det motsvarar 4,6 procents arbetslöshet. Vid sidan av dessa 204 000 arbetslösa fanns samma månad 143 000 personer inskrivna i olika arbetsmarknadsprogram. Många menar att också dessa är att betrakta som arbetslösa då de saknar ett "riktigt" arbete. Inkluderas de i arbetslöshetsmättet är 7,8 procent arbetslösa.

Arbetslös, arbetslösare, arbetslösast

Vid sidan om de två vanligaste svaren på frågan om antalet arbetslösa förekommer en mängd olika uppgifter om arbetslösheten, 20 procent, 15 procent, 27 procent och så vidare. Med lite laborerande med AKU-data och lite god vilja kan man komma fram till att 3 044 000 personer eller drygt hälften av Sveriges befolkning i arbetsför ålder (16–64 år) är arbetslösa.

Uppgiften kan synas absurd men är det en rimlig om ens möjlig beräkning? Genom att utifrån AKU:s avgränsningar och mätning av arbetslöshetsbegreppet räkna in alla arbetslösa¹, alla som arbetar deltid², alla som varit frånvarande

från arbetet hela referensveckan³ och alla som står utanför arbetskraften⁴ blir faktiskt mer än halva befolkningen arbetslös. Inte många, om ens någon, bekänner sig till detta extrema mått.

Ett mer populärt mått att beskriva arbetslösheten med är att helt enkelt räkna alla som inte har ett arbete som arbetslösa. I april skulle i så fall 27 procent av befolkningen i ålder 16–64 år eller nästan 1,6 miljoner vara arbetslösa. Lite mer än 680 000 av dessa studerar, drygt hälften av dem på gymnasiet. Är dessa arbetslösa, i ett samhälle som värderar kunskap och kompetens högt?

En inte sällan förekommande synpunkt är att de som arbetar kortare arbetsdag än vad de egentligen skulle vilja ska räknas som arbetslösa. Denna grupp omfattade i april 238 000 personer och skulle närmast fördubbla arbetslöshetsstaten om den inkluderades i beräkningarna. Med en sådan beräkning skulle fler än var tionde invånare vara arbetslös. Ett litet problem är dock dubbelräkningen av dem som både är sysselsatta och arbetslösa på samma gång.

På motsvarande sätt kan sifferexercisen fortgå men så gott som alltid utgår man från resultaten från AKU. Det är mer en fråga om vilka som ska räknas in i arbetslöshetsbegreppet. Exempelen visar dock på att med lite kreativitet kan nästan vad som helst visas vilket också behövs av olika skäl. Alla olika mått har sina brister och förtjänster och den initierade användaren är också medveten om det.

Frågeställningen avgör vem som är arbetslös

Slutligen definieras svaret ändå hos frågeställaren. Det beror på vilka man vill inkludera i begreppet arbetslösa.

SCB har sedan tidigt 1960-tal beräknat det officiella svenska arbetslöshetsmättet. Därmed finns en kontinuitet som möjliggör jämförbarhet över tiden. En stor fördel med SCB:s beräkningar är att de vilar på internationella överenskommelser och definitioner⁵ vilket medför möjligheter att jämföra vår utveckling med andra länders. Fördelen med ett gemensamt begrepp avseende arbetslösheten understryks

1 I AKU definieras en person som i referensveckan var utan arbete, sökt arbete de senaste fyra veckorna och kunnat ta ett arbete referensveckan eller de därpå följande 14 dagarna som arbetslös.

2 Mindre än 35 timmar per vecka.

3 Sjukfrånvaron (134 000), semester (152 000) övriga skäl (190 000) som kan vara personliga eller arbetsmarknadsskäl alternativt arbetstidens förläggning eller helg.

4 Studerande (682 000), sjuka (397 000), pensionärer (74 000) och övrigt (180 000).

5 ILO: Surveys of economically active population, employment, unemployment and underemployment.

också av professor Bertil Holmlund i en artikel i Ekonomisk debatt hösten 2005¹.

För april månad 2006 uppgick arbetslösheten enligt internationell definition till 8,2 procent av arbetskraften. Skillnaden jämfört med det svenska officiella måttet är att heltidsstuderande som sökt och kunnat ta ett arbete räknas som arbetslösa. I Sverige hänförs dessa till gruppen utanför arbetskraften.

Olika arbetslöshetsmått

Sverige, april 2006	procent	antal
Arbetslösa (svensk definition)	5,5	248 000
Arbetslösa (internationell definition)	8,2	380 000
Registrerat arbetslösa (AMS)	4,6	204 000
Obalanstalet (AMS inkl. i åtgärder)	7,8	347 000

För mer information www.scb.se/aku

Kontaktperson: Anders Sundström, 08-506 949 37

1 Hur hög är egentligen arbetslösheten i Sverige? Prof. Bertil Holmlund, Ekonomisk debatt nr 6, 2005.

Konferens om den ekonomiska statistiken

25–26 oktober 2006 i Saltsjöbaden

Globalisation and Productivity

October 25

09.00–09.30	Coffee
09.30–09.40	Opening remarks
09.40–11.00	How offshoring might affect productivity
11.00–11.30	Refreshments
11.30–12.30	Worked hours, a tricky variable in productivity measurements
12.30–13.30	Lunch
13.30–15.00	Why and how productivity in the public sector should be measured
15.00–15.30	Coffee
15.30–18.00	An international perspective on the Swedish Entrepreneurship regime
19.30–21.00	Dinner

October 26

09.00–10.30	Globalisation and productivity
10.30–11.00	Coffee
11.00–12.30	Do we give away our TFP for free?
12.30–13.30	Lunch
13.30–14.30	The Swedish Growth Performance in an International Perspective
14.30–15.00	Coffee
15.00–16.30	Panel on Globalisation and Productivity
16.30–16.45	Conclusions and remarks
16.45–	Coffee

Mer information om konferensen, anmälan med mera finns på www.scb.se/saltsjobaden

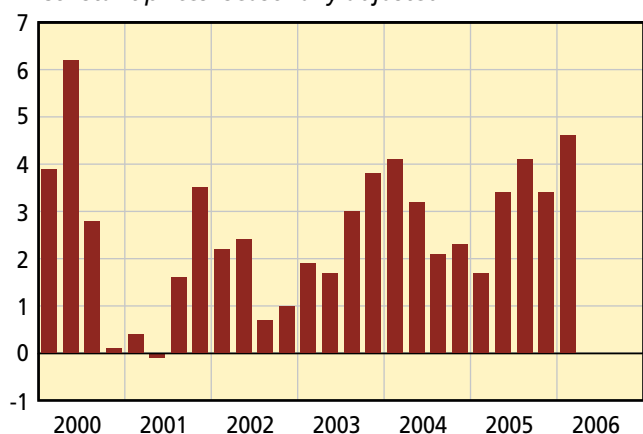
Summary

Highest growth rate in five years

The first quarter of 2006 showed strength that has not been seen since the year 2000. Household consumption, gross investments and net exports continued to grow. During this quarter the largest contribution to GDP growth came from net exports, which accounted for almost half of the total growth rate. Gross investments showed renewed strength and investments in machinery were the main driving force. The increase in household consumption was somewhat slower than the previous quarter. Employment continued to rise during the first months of the year.

Gross domestic product

Per cent change from previous quarter, annual rate.
Constant prices. Seasonally adjusted

Source: National accounts

Data up to and including the First Quarter 2006

During the first quarter of 2006 exports, which were mainly of services, continued to increase. Export growth was higher than import growth and net export contributed by 2.6 percentage points to the total actual growth rate of 5.6 per cent, compared to the corresponding quarter of 2005. In the first quarter exports of goods and services amounted to 52 per cent of total GDP, the highest level ever seen. Imports as a percentage of GDP have also risen. A considerable part of the surplus in the service trade consists of merchanting, but other services are also increasing. Exports of goods have also risen, pharmaceuticals and telecommunication equipment in particular.

Household consumption increased at a steady pace during the first quarter. The growth rate was 2.8 per cent and the contribution to the total growth was 1.4 percentage points.

Consumption by foreign citizens in Sweden rose by 20 per cent during the first quarter, which was more than usual. This gives a positive impact on retail trade and services in the hotel and restaurant industry. However, this consumption does not have any effect on household consumption as purchases by foreigners in Sweden are considered as exports of goods and services in the National Accounts. The strong investment activity in construction is also seen in the retail industry, as many households are renovating their homes. These expenses are not part of household consumption as they are accounted for as investments.

Public consumption continued to increase during the first part of 2006. The positive development in municipalities and county councils continues, while central government consumption continues to decrease due to defence reductions.

Value added in industry increased by 1.5 per cent (seasonally adjusted) during the first quarter, which was twice the growth rate of the previous quarter.

Household savings have a large impact on private consumption and the total economy. In an in-depth article some of the driving forces behind household behaviour for savings and consumptions are studied. On the one hand the choice between real and financial savings is followed, on the other a study is presented on the effects on private consumption by price changes on real estate and equity.

Unemployment is an area where many different definitions may be confusing. A detailed article explains the use of different measures and their application.

Economic development in Sweden is illustrated from an international perspective in a comprehensive article. A comparison of the Swedish economy to other smaller economies shows that Sweden has adapted well on a global market.

A methodological article focuses on the short-term economic statistics. These are often used as time-series, where changes during the last month or quarter are measured; it may sometimes be confusing as many different measures or changes are used, making the statistics difficult to interpret or analyse. By presenting the statistics in a more orderly and coordinated manner and by focussing on a limited amount of measures where trend cycles are an important part, statistics can be made easier to interpret and use.

Ansvarig utgivare:

Gunnel Bengtsson

Frågor om innehållet i denna publikation kan ställas till:

Monica Nelson Edberg, redaktör	08-506 945 66
Leif Munters, redaktör	08-506 945 09
Bo Bergman	08-506 945 42
Hans-Olof Hagén	08-506 944 66
Vera Norrman	08-506 943 04
Bo Sandén	08-506 946 94
Tomas Thorén	08-506 941 46
Olle Djerf, konsult, SCB	08-35 44 27

Medskribenter:

Claes-Håkan Gustafson, arbetsmarknad

Anders Sundström, arbetsmarknad

Alex Teterukovsky, statistiska metoder

Sven Öhlén, statistiska metoder

Grafisk form och webbpublicering:

Monica Andersson	08-506 943 62
Arne Orrgård	08-506 950 73

Förfrågningar kan även göras via e-post med adress: fornamn.efternamn@scb.se.

Sveriges ekonomi – Statistiskt perspektiv

ISSN 1653–3828

URN:NBN:SE:SCB-2006-A28ST0602_pdf